

KORONAVİRÜS SALGINIYLA MÜCADELEDE BAŞVURULAN BAZI TEKNOLOJİK TEDBİRLERİN KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Mete Tevetoglu*

Özet

Koronavirüs salgınının, tüm Dünya’da oldukça hızlı bir şekilde yayılması ve hiç beklenmedik bir şekilde insanlık tarihine geçerek, ölümcül bir mücbir sebep haline dönüşmesi üzerine; insanlık, bu salgınla ulusal ve küresel düzeyde amansız bir mücadeleye girişmiştir.

Halihazırda devam eden bu mücadele ve süreçte, en çok merak uyandıran ve tartışılan başlıkların başında; virüsün nasıl ortaya çıktığı, hastalığa karşı aşının veya ilacın ne zaman ve nasıl geliştirilerek insanlığın hizmetine sunulacağı konuları yer alsada; bunlara dair üzerinde mutabık kalınan bir görüşe veya somut bir sonuca henüz varılabilmiş değildir. Kaldı ki, eldeki veriler ve uzmanlar tarafından yapılan açıklamalar; salgının kaynağının neresi olduğu, aşı ve ilacın ne zaman geliştirileceği tartışmalarını, tıpkı salgın gibi, kısa bir süre içinde neticelenmeyeceğine işaret etmektedir. Bu durumun etkisiyle, salgınla mücadelenin henüz öngörülemeyen bir süre boyunca devam edeceği, bu mücadele döneminde mevcut olan ve ileride geliştirilmesi beklenen teknolojik olanak ve tedbirlerin ön plana çıkacağı ve hayati önem arz edeceği anlaşılmaktadır.

Açıklanan sebeplerle, salgınla mücadelede, vakaların tespiti, bunların takibi ve bu suretle salgının yayılmasının önlenmesi öncelik arz etmektedir. Salgının yayılmasını engellemek ve etkilerini hafifletmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşları başta olmak üzere -bunlarla sınırlı olmaksızın- üçüncü

---

* Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı,
metetevetoglu@maltepe.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2575>.

kişilerce kişisel verilerin ve özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi zaruri bir hal almaktadır. Kişisel verilerin işlenmesi için pek çok teknolojik tedbir ve uygulamaya başvurulmaktadır. Bunların arasında ön plana çıkanlar; bireylerin konum verilerinin tespit ve takip edilmesinde kullanılan yazılım ve cihazlar, termal kameralarla bireylerin vücut ısılarının tespit edilmesi, kamusal alanda maske takmayanların saptanmasında kullanılan sabit veya drone'lara monte edilen kameralarla gezici şekilde kullanılan yüz tanıma sistemleri, kişilerin seyahat kayıtlarına göre harita üzerinde risk seviyelerinin anlaşılması için farklı renklerle işaretlenmesini sağlayan algoritmalarından oluşmaktadır. Bu sayılan araç ve uygulamaların tamamı, ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesi vasfında işlemler olup, kişisel verilerin korunması hukukunu ilgilendirmektedir. Bu süreçte de veri sorumluları ve veri işleyenlerin, ilgili kişilerin kişisel verilerinin güvenliğini sağlamaları yasal bir gerektir. Bu nedenle, kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi ve bu konuda alınan herhangi bir önlemin hukukun genel ilkelerine uygun olması, bu çerçevede kişilerin temel hak ve özgürlükleri açısından geri döndürülemez zararların ortaya çıkmaması önem kazanmaktadır. Bu amaçla, salgına karşı kullanılan teknolojik araçların ve bunların uygulamalarının kişisel veri işleme faaliyetlerinde gerekli, amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması gerektiği gözden kaçırılmamalıdır. Bu noktada, yukarıda sayılan teknolojik araç ve uygulamaların özelliklerine göre, kişisel verilerin korunması hukukunun temel ilkeleriyle uyumlu olup olmadığı, kanuna uygun olup olmadığı, aydınlatma yükümlülüğünün şeffaflık sağlayacak şekilde sağlanıp sağlanmadığı, veri gizliliğine elverişliliği, veri işleme faaliyetlerinde amaç doğrultusunda ve bununla sınırlı işleme suretiyle veri minimizasyonunun sağlanıp sağlanmadığı konuları önem arz etmektedir.

İşte bu sebeple, salgınla mücadelede kullanılan ve inceleme konumuzu oluşturan, yukarıda sayılan teknolojik araç ve tedbirlerin, salgınla mücadele bakımından izah ve işaret edilen önemlerine karşın, bunların nitelikleri ve kullanılma şekilleri itibarıyla özellikle kişisel verilerin korunması hususunda hukuken tartışılması ve ele alınmasına gerek duyulmaktadır.

Bu Tebliğ'de amacımız, Koronavirüs salgınında kullanılan, özellikle yukarıda saydığımız ve ön plana çıkan teknolojik uygulamaların, kişisel

verilerin korunması hukukunun temel ilkelerinin karşısındaki hukuki durumunun incelenmesi; bu suretle hem Koronavirüs salgını özelinde hem de gelecekteki benzer durumlar için, mer'î hukuk ve olması gereken hukuka dair analiz ve önerilerde bulunulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Koronavirüs, Teknolojik Tedbirler, Kişisel Veriler, Kişisel Verilerin Korunması

Abstract

After the coronavirus epidemic spread to the whole of the World very quickly and turned into a deadly force majeure at an unexpected level in human history; humanity has engaged in a relentless struggle with this epidemic at the national and global level.

In this ongoing struggle and process, although one of the most arousing and discussed topics are the issues of how the virus emerged, the vaccine against the disease or the drug and how it will be developed and presented to the service of humanity, no agreed opinion or concrete conclusion has yet been reached. Besides, the data available and the explanations made by the experts; the source of the epidemic indicates that when discussions of vaccines and drugs will not result in a short time, just like the epidemic. With the effect of this situation, it is understood that the fight against the epidemic will continue for an unpredictable period, and the technological opportunities and measures that will be developed in this struggle will come to the forefront and will be of vital importance.

Due to the reasons explained, in the current situation and conditions, in the fight against the epidemic, the detection of the current cases, their follow-up and thus preventing the spread of the epidemic are of priority. In order to prevent the spread of the epidemic and mitigate its effects, processing of personal data and sensitive personal data by third parties including but not limited to public institutions and organizations is inevitable, especially with and without limitation. In the processing of personal data, the technological measures and applications applied for this purpose are used

and come to the fore. Among them, the most important and prominent ones are; software and devices used to detect and track the location data of individuals, determination of the body temperature of individuals with thermal cameras, facial recognition systems used in mobile or fixed-drone cameras to detect those who do not wear masks in the public area, understanding the risk levels on the map according to the travel records of people which consists of algorithms that enable it to be marked with different colors. All of these tools and practices are concerned with important activities under the law of protection of personal data such as the identification, collection, processing of personal data of the related persons. In this process, it is a legal requirement for data officers and data processors to ensure the security of the personal data. For this reason, it is important that the personal data are processed in accordance with the applicable law and that any precautions taken in this regard comply with the general principles of the law, and that irreversible damages do not arise in terms of individuals' fundamental rights and freedoms. For this purpose, it should not be overlooked that the technological tools and their applications used against the epidemic should be necessary, bound, limited and measured. At this point, according to the characteristics of the above-mentioned technological tools and applications, it is important to define that whether the personal data protection is in compliance with the basic principles of the law; whether it complies with the applicable regulations; whether the obligation of disclosure is provided in a way to provide transparency; data confidentiality; whether the data minimization is satisfied through data processing activities is limited with the purpose.

For this reason, despite the importance of the above mentioned technological tools and measures used in combating the epidemic and constituting our examination point, it is required to be discussed legally especially in terms of the protection of personal data by considering their qualifications and the ways they are used.

In this paper, our aim is to examine the legal status of the technological practices used in the coronavirus epidemic, especially mentioned above and which stand out against the basic principles of the law of the protection

of personal data; in this way, both for the coronavirus epidemic and for similar situations in the future, it is the analysis and suggestions of the law and the law that should be.

Key words: Coronavirus, Technological Measures, Personal Data, Protection of Personal Data

I- KORONAVİRÜS'ÜN ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ

İlk olarak 1 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütü ("DSÖ") Çin Ülke Ofisini, Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde kökeni bilinmeyen pnömoni vakalarını bildirmesiyle başlayan COVID-19 salgınında, 7 Ocak 2020'ye gelindiğinde hastalığın etken faktörü olarak daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni tip Koronavirüs olarak tanımlanmış, hastalığın adı, COVID-19 olarak kabul edilmiştir¹. Koronavirüsü hayvanlar arasında yaygın olan büyük bir virüs grubudur. COVID-19 ise daha önce insanlarda tanımlanmamış yeni bir Koronavirüs türüdür².

A) Pandemi Kavram ve Pandemi İlanı

DSÖ, 11.03.2020'de, COVID-19 sebebiyle, 114 ülkede 118 bin vakanın görüldüğünü ve 4 bin 291 kişinin hayatını kaybettiğini açıklayarak pandemi ilan etmiştir³. Pandemi, Dünya'da birden fazla ülkede veya kıtada, çok geniş bir alanda yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıklara verilen genel isimdir. Pandemik hastalık ise, Dünya genelinde yaşayan insanların sağlığını tehdit eden bulaşıcı hastalıklara verilen bir isimdir⁴.

- 1 <https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline---covid-19> (erişim tarihi:15.04.2020)
- 2 <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/Sunumlar/COVID-19-Epidemiyoloji-Tani-Tedavi.pdf> (erişim tarihi: 16.04.2020)
- 3 <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> (erişim tarihi: 22.05.2020)
- 4 Heath Kelly, The Classical Definition of a Pandemic is Not Elusive, Bulletin of the World Health Organization 2011; 89:540-541, 10.2471/BLT.11.088815 (erişim tarihi: 13.05.2020); James J James, COVID-19: From Epidemic to Pandemic, <https://doi.org/10.1017/dmp.2020.84> (erişim tarihi: 12.05.2020)

Koronavirüs salgınının, tüm Dünyaya Pandemi seviyesinde yayılması ve hiç beklenmedik bir şekilde insanlık tarihine geçecek seviyede ölümcül bir mücbir sebep haline dönüşmesi üzerine; insanlık, bu salgınla ulusal ve küresel düzeyde amansız bir mücadeleye girişmiştir⁵.

B) Koronavirüs ile Mücadelede Teknoloji ve Kişisel Veriler

Halihazırda devam eden salgınla mücadele sürecinde, en çok merak uyandıran ve tartışılan başlıkların başında; virüsün nasıl ortaya çıktığı, hastalığa karşı aşının veya ilacın ne zaman ve nasıl geliştirilerek insanlığın hizmetine sunulacağı konuları yer alsa da, bunlara dair üzerinde mutabık kalınan bir görüşe veya somut bir sonuca henüz varılabilmemiş değildir⁶. Kaldı ki, eldeki veriler ve uzmanlar tarafından yapılan açıklamalar; salgının kaynağının neresi olduğu, aşı ve ilacın ne zaman geliştirileceği tartışmalarının, tıpkı salgın gibi, kısa bir süre içinde neticelenmeyeceğine işaret etmektedir⁷. Bu durumun etkisiyle, salgınla mücadelenin henüz

-
- 5 Alberto Alemanno, The European Response to COVID19: From Regulatory Emulation to Regulatory Coordination? (April 28, 2020). European Journal of Risk Regulation, Issue 2/2020; HEC Paris Research Paper No. Law-2020-1372, s. 5, <https://ssrn.com/abstract=3587709> (erişim tarihi: 11.05.2020); Bu mücadelede pek çok ülke salgına tamamen hazırlıksız yakalandığı için önceleri İsveç, İngiltere gibi bazı ülkeler başta olmak üzere farklı tedbir ve politikalar söz konusu olmuşsa da kısa bir süre içinde farmasötik tedbirler yerine sosyal hayata dair tedbirlerde standartlaşmaya doğru giden bir lokal düzenleme uyumu sergilenmiştir; <https://news.un.org/en/story/2020/04/1061622> (erişim tarihi: 12.05.2020); <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/human-brain-projects-research-capacity-fight-against-covid-19> (erişim tarihi: 13.05.2020); Dean R. Knight, COVID 19 and States of Emergency: Lockdown Bubbles through Layers of Law, Discretion and Nudges – New Zealand (April 7, 2020), s. 4-5, Verfassungsblog, 2020. <https://ssrn.com/abstract=3566873> (erişim tarihi: 22.05.2020)
  - 6 Mireille Paquet & Robert Schertzer, COVID-19 as a Complex Intergovernmental Problem, Canadian Journal of Political Science (2020), 1–5 <https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-political-science-revue-canadienne-de-science-politique/article/covid19-as-a-complex-intergovernmental-problem/8F1CB8217949E5BCE0DC075A6B5DEAC3> (erişim tarihi: 18.05.2020).
  - 7 World Health Organization Emergency Committee, Statement on the Second Meeting of the International Health Regulations (2005) Emergency Committee Regarding the Outbreak of Novel Coronavirus (2019-nCoV). Geneva, WHO; 30 January 2020, <https://www.who.int/news-room/detail/30-01-2020-statement-on->

öngörülemeyen bir süre boyunca devam edeceği, bu mücadelede mevcut olan ve ileride geliştirilmesi beklenen teknolojik olanak ve tedbirlerin ön plana çıkacağı ve hayati önem arz edeceği anlaşılmaktadır⁸. Böylece pandemi ilanından sonra Koronavirüs ile mücadele, ulusal ve küresel ölçekte hız kazanmış olup halen devam etmektedir. Bu amaçla, pek çok ekonomik, hukuki⁹, idari ve tıbbi tedbir alınmıştır. Tüm bu tedbirlerden etkili sonuçlar alınması ise ancak bunları optimize edecek teknolojik araç ve uygulamaların devreye sokulması ile mümkündür. Bu sebeple, pandemi ile mücadelede teknolojik araçlardan yararlanılması, hayati önem arz ederek süreç içinde ön plana çıkmıştır. Koronavirüsün etkilerinin azalması veya sona ermesi halinde dahi salgınla mücadelede etkin ve yaygın şekilde başvurulan bu teknolojik uygulamaların kalıcı şekilde kullanılmaya devam edilebileceği düşünülmektedir¹⁰.

Salgınla mücadelede, vakaların tespiti, takibi ve bu suretle salgının yayılmasının önlenmesi öncelik arz etmektedir. Salgının yayılmasını engellemek ve etkilerini hafifletmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşları başta olmak üzere, fakat bunlarla sınırlı olmaksızın, üçüncü kişilerce kişisel verilerin ve özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi kaçınılmaz şekilde söz konusu olmaktadır. Kişisel verilerin işlenmesinde ise bu amaçla başvurulan teknolojik tedbir ve uygulamalar kullanılmakta ve ön plana çıkmaktadır. Bunların

---

the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov) (erişim tarihi: 10.06.2020).

- 8 Wim Naudé, Artificial Intelligence Against Covid-19: An Early Review, IZA Discussion Paper No. 13110, s. 2-3, <https://ssrn.com/abstract=3568314> (erişim tarihi: 15.06.2020).
- 9 Hukuki tartışma ve tedbirlere toplu bir bakış için Jonathan G. Odom, COVID-19 and the Law: A Compilation of Legal Resources (April 27, 2020), <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3588225> (erişim tarihi: 05.05.2020); Ayrıca bkz. European Commission, Governmental Measure Data Base, <https://webcritech.jrc.ec.europa.eu/covidSt> (erişim tarihi: 20.05.2020)
- 10 Nitya Singhal & A. S. Prakash, Fight Against COVID-19: Major IT Trends (May 15, 2020), s. 3, doi.org/10.2139/ssrn.3601504 (erişim tarihi: 14.05.2020); Hem sağlık hem de çevre ile ilgili yasalar pre-pandemik olup bunların post-pandemik düzenlemeleri bu dönemde yapılan uygulama ve elde edilen verilerin ışığında şekillenecektir, Arden Rowell, COVID-19 and Environmental Law (April 22, 2020). University of Illinois College of Law Legal Studies Research Paper No. 20-19, s. 6, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3582879> (erişim tarihi: 05.06.2020).

arasında en çok önem arz eden ve ön plana çıkanlar; bireylerin konum verilerinin tespit ve takip edilmesinde kullanılan yazılım ve cihazlar, termal kameralarla bireylerin vücut ısılarının tespit edilmesi, kamusal alanda maske takmayanların saptanmasında¹¹ kullanılan sabit veya drone'lara monte edilen kameralarla gezici şekilde kullanılan yüz tanıma sistemleri, kişilerin seyahat kayıtlarına göre harita üzerinde risk seviyelerinin anlaşılması için farklı renklerle işaretlenmesini sağlayan algoritmalarından oluşmaktadır¹². Bu sayılan araç ve uygulamaların tamamı, ilgili kişilerin kişisel verilerinin tespit edilmesi, toplanması, işlenmesi gibi kişisel verilerin korunması hukukunu ilgilendiren önemli faaliyetleri konu almaktadır. Koronavirüs ile mücadelede lokal veya bölgesel şekilde uygulanan tedbirler ve başvurulacak teknolojiler ile kişisel verilerin korunması arasında, bu sebeple bir çatışma ortaya çıkmıştır¹³. Bu süreçte de, veri sorumluları ve veri işleyenlerin, ilgili kişilerin kişisel verilerinin güvenliğini sağlamaları yasal bir gerektir¹⁴. Ancak bunun hem bu süreçte ne kadar sağlandığı hem de bundan sonra ne ölçüde mümkün olacağı tartışmalı bir haldedir¹⁵. Bu nedenle kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi ve bu konuda alınan herhangi bir önlemin hukukun genel ilkelerine uygun olması, bu çerçevede kişilerin temel hak ve özgürlükleri açısından geri döndürülemez zararların ortaya çıkmaması önem kazanmaktadır. Bu amaçla salgına karşı kullanılan teknolojik araçların ve bunların uygulamalarının, kişisel veri işleme faaliyetleri için gerekli, amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması gerektiği gözden kaçırılmamalıdır. Bu noktada, yukarıda sayılan teknolojik araç ve uygulamaların özelliklerine göre kişisel

11 An Australian Woman Breached Coronavirus Quarantine in Beijing to Go for a Jog - And Lost Her Job, <https://edition.cnn.com/2020/03/20/asia/beijing-coronavirus-woman-fired-intl-hnk/index.html> (erişim tarihi: 22.06.2020)

12 Singhal/Prakash, s. 3-4; Naudé, s. 10.

13 Jie (Jeanne) Huang, COVID-19 and Applicable Law to Transnational Personal Data: Trends and Dynamics (April 6, 2020). Sydney Law School Research Paper No. 20/23, s. 3-4 (<https://ssrn.com/abstract=3570178> erişim tarihi: 26.05.2020).

14 Regina Becker & Adrian Thorogood & Johan Ordish & Michael J.S. Beauvais, COVID-19 Research: Navigating the European General Data Protection Regulation, s. 2, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3593579> (erişim tarihi: 22.05.2020).

15 Carrie DeCell, Can Governments Track the Pandemic and Still Protect Privacy? <https://www.justsecurity.org/69549/can-governments-track-the-pandemic-and-still-protect-privacy/> (erişim tarihi: 08.04.2020).

verilerin korunması hukukunun temel ilkeleriyle uyumlu olup olmadığı, kanuna uygun olup olmadığı, aydınlatma yükümlülüğünün şeffaflık sağlayacak şekilde sağlanıp sağlanmadığı, veri gizliliğine elverişliliği, veri işleme faaliyetlerinde amaca göre ve bununla sınırlı işleme suretiyle veri minimizasyonunun sağlanıp sağlanmadığı¹⁶ konuları önem arz etmektedir¹⁷.

II- KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

A) Teknolojik Tedbirler ve Kişisel Verilerin Korunması

Teknolojinin sunduğu araçların Koronavirüs ile mücadelede etkin şekilde kullanılabilmesinde belirleyici faktör zengin sağlık verisi başta olmak üzere doğru, güncel ve analiz edilebilir veriye¹⁸ ve özellikle kişisel veriye ulaşılmasıdır¹⁹. Burada bahse konu veri, ortada global bir salgın olduğu için epidemik tahminleme ve karar alma yahut uygulama süreçlerinde anlamlı verilere ulaşılması ve bunların işlenmesi ile mümkün olabileceği için, birçok ülke ya mevcut teknolojilerini bu alana özgüledi veya salgınla mücadeleye özgü yeni teknolojik araçlar üretme yoluna yöneldiler²⁰.

Koronavirüs salgınıyla mücadelede tüm ulusal ve uluslararası kurumların ve bireylerin uyum içinde hareket etmesi önem arz etmektedir. Öte yandan, hayati bir mücadele sırasında başvuru teknolojik tedbir

16 Becker & Thorogood & Ordish & Beauvais, s. 10.

17 KVK Kurumu, Kamuoyu Duyurusu, Covid-19 ile Mücadele Sürecinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Bilinmesi Gerekenler, 27.03.2020, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6721/KAMUOYU-DUYURUSU-Covid-19-ile-Mucadele-Surecinde-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Kapsaminda-Bilinmesi-Gerekenler> (erişim tarihi: 28.03.2020).

18 Susan Ariel Aaronson & Patrick Leblond, Another Digital Divide: The Rise of Data Realms and its Implications for the WTO, 21 J. Int. Econ. Law 245–272, 245–272 (2018);

19 Araştırmalarda elde edilen verilerin açık şekilde paylaşılması da bu bakımdan ayrı bir önem sahip olup buna bir örnek olarak bkz. Wellcome Trust, Sharing Research Data and Findings Relevant to the Novel Coronavirus (COVID-19) Outbreak, <https://wellcome.ac.uk/coronavirus-covid-19/open-data> erişim tarihi: 21.05.2020); Adam J. Sulkowski, COVID-19 – What's Next, Future of Work, Business, and Law: Automation, Transparency, Blockchain, Education, and Inspiration (April 19, 2020), s. 2-3.

20 Naudé, s. 6 vd.; Singhala & Prakash, s. 4-6.

ve uygulamaların özellikle kişisel verilerin korunmasına dair yasal düzenlemelere uyumu da göz önünde bulundurulmalıdır. Zira salgınla mücadelede diğer yasalar gibi kişisel verilerin korunmasına dair yasal düzenlemeler de istisnai olarak tespit ettiğimiz Macaristan uygulaması²¹ dışında askıya alınmış değildir²².

Diğer bir ifadeyle Koronavirüs salgınında başvurulanan teknolojik tedbirler ve uygulamaların tatbikinde kişisel verilerin korunmasına dair yasal şart ve düzenlemelere uyulması gerekmektedir²³. Aksi yöndeki uygulamalar, yürürlükteki yasal düzenlemelerin hukuka aykırı şekilde uygulanmaması veya ihlal edilmesi riskine yol açabileceği gibi bunların salgın sonrasında kalıcılık kazanması riskini de beraberinde getirebilir. Bu durumun önüne geçebilmek için bu süreçte kullanılan teknolojik tedbirlerin kişisel verilerin korunması kurallarıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir²⁴. Bu noktada Koronavirüs salgını ile mücadelede başvurulanan teknolojik araç ve uygulamalardan öne çıkanların neler olduğuna ve bunların kişisel verilerin korunması bakımından analizine geçmeden evvel ana hatlarıyla kişisel

-
- 21 İstisnai bir örnek olarak Macaristan, 2020 yılının Mayıs ayında aldığı bir kararla COVID-19 salgını süresince geçerli olmak üzere, GDPR kapsamındaki hak ve yükümlülükleri askıya almıştır. Kısıtlama Koronavirüsle ilgili tespit, önleme ve tedavi amacıyla kişisel veri işleyen veri sorumlularını kapsıyor, kural olarak bir kamu kurumu kabul edileceklerini ifade ediyor. Bu karar, işçileri, müşterileri ya da ziyaretçileri yönünden spesifik önlemler alan işverenleri de kapsamaktadır. Kararın kapsamı oldukça geniş, karara göre veri sorumlusu GDPR m 13 ve 14'teki yükümlülüklerle [aydınlatma yükümlülüğü] uymak zorunda değil. İlgili kişinin hakları da aynı şekilde kısıtlanmış durumda. Kararın orjinal metni için bkz <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor> (erişim tarihi: 05.06.2020)
  - 22 Alessandra Pierucci & Jean-Philippe Walter, Joint Statement on the Right to Data Protection in the Context of the COVID-19 Pandemic, <https://www.coe.int/en/web/data-protection/statement-by-alessandra-pierucci-and-jean-philippe-walter> (erişim tarihi: 15.04.2020); Knight, s. 6; yazar, bizim de katıldığımız üzere, bu tür pandemiler için ulusal bazda hem genel hem de veri koruma alanında ihtiyaç duyulduğu üzere, özel yasal düzenlemeler yapılmasının gerektiği görüşündedir.
  - 23 Yerel ve Milletlerarası Düzenlemeler İçin bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ead8e671-e01e-4ca7-a6a3-bc3c6f79f7c7.pdf> (erişim tarihi: 22.05.2020).
  - 24 Becker & Thorogood & Ordish & Beauvais, s. 1-3.

verilerin korunmasına dair yasal düzenlemelerin ve kabul edilen temel ilke ve kriterlerin kısaca ele alınmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir²⁵.

B) Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Temel Hukuki Düzenlemeler ve İlkeler

1- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

Hukukumuzda 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (“KVKK” veya “Kanun”) meclis gündeminde uzun süre beklemesinden sonra nihayet 24.03.2016 tarihinde kabul edilmiş, 07.04.2016’da Resmî Gazete’de (“RG”) yayımlanarak istinai bazı hükümleri dışında²⁶ bu tarihte yürürlüğe girmiştir²⁷. Avrupa Birliği’nde ise kişisel verilerin korunması

-
- 25 Huang, s. 4-8; Kişisel verilerin korunması konusunda ülkelerin arasındaki farklı yasal düzenleme ve uygulamaların yarattığı ve yol açacağı uyumsuzluk ve çatışmaların giderilmesi hem salgınla mücadelede etkin bir veri işleme ve koruma süreciyle tanımlanmalı hem de uluslararası yolların verilerinin işlenmesine dair kurallar bu açıdan özel düzenlemelerle ele alınmalıdır.
- 26 Kanun’un Yürürlük başlıklı m. 32 hükmüne göre Kanun’un, 8., 9., 11., 13., 14., 15., 16., 17., ve 18. maddeleri Kanun’un yayımı tarihinden altı ay sonra, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde, yürürlüğe girecek olup bu Tebliğ’in sunulduğu tarih itibarıyla tamamı yürürlüğe girmiştir.
- 27 Resmî Gazete Tarihi: 07.04.2016 Resmî Gazete Sayısı: 29677; KVK Kurumu Kişisel Verilerin Korunmasına Duyulan İhtiyaç, s. 2-5, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8e39e0a1-6ec4-4179-a5d3-bbd8e78dce31.pdf> (erişim tarihi: 24.04.2020); Kişisel verilerin korunması konusu son birkaç yıldır hukuk kamuoyunun gündemini yoğun bir şekilde meşgul etmekle beraber aslında uzun bir geçmişe sahiptir. Zira, son 50 yıllık zaman diliminde gerek ulusal ve gerekse uluslararası düzenlemeler yoluyla kişisel verilerin korunmasını hedefleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Genel olarak kişisel verilerin korunmasına dair ilk düzenleme 1970 tarihli Almanya’nın Hessen Eyaletinde kabul edilen Veri Koruma Kanunu olarak kabul edilmektedir. Bu Kanun, teknolojik araçlarla tapu kayıtlarına ulaşılabilmesine dair verilerin elde edilmesi ve depolanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir. Devamında 1973 tarihli İsveç, 1978 tarihli Fransa Veri Koruma Kanunları, devletin elindeki verilerin kimlik numarası benzeri bir sistemle kayıt ve entegre edilmesine dair koruma amacıyla hazırlanmıştır. Uluslararası planda ise Avrupa Konseyinin 1973 ve 1974 yıllarında, elektronik veri bankalarında tutulan kişisel verilerin korunmasına dair prensipleri belirlemek amacıyla kabul ettiği kararlar, bu konuda daha sonra yapılan düzenlemelere kaynak olmuştur. Avrupa Konseyince kabul edilen 1981 tarih ve 108 sayılı “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme” ise bu alandaki en geniş kapsamlı uluslararası metindir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 108 sayılı Sözleşmenin uygulanmasına yönelik usul ve esasları belirlemek için çıkartılan

95/46/EC sayılı yönergenin yerini almış olan ve 25 Mayıs 2018 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (“GDPR”) ile düzenlenmiştir²⁸. Her iki düzenlemeye göre de veri korumasının en önemli temel ilkesi, tüm kişisel verilerin yasaya uygun şekilde işlenmesidir²⁹.

KVKK hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler ile bu verileri tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanmaktadır³⁰. 6698 sayılı Kanun kapsamında koruma altına alınan kişisel veriler sadece gerçek kişilere ait olan kişisel veriler olup, tüzel kişilere ait olanlar koruma altında bulunmamaktadır. Fakat tüzel kişiye ait verinin elde edilmesi, bir veya birden fazla gerçek kişinin kimliğinin belirlenmesine neden oluyor ise, bu tür verilerin de Kanunun korumasından yararlanması mümkün olabilir. Bu durumda da esasen korunan, gerçek kişiye ilişkin kişisel veriler olmaktadır³¹.

KVKK’da öncelikle kişisel veri, kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi şeklinde oldukça geniş bir şekilde tanımlanmış, devamında ise genel ve özel yahut hassas nitelikli veri kriterine özgülenmiş

---

13 aet tavsiye kararı da önemli kaynaklar arasındadır. Ülkemizde kişisel verilerin korunmasına yönelik kanuni bir düzenleme yapmaya yönelten temel faktörler ise insan haklarının etkin bir biçimde korunması, AB ile yürütülen üyelik müzakereleri ve uluslararası iş birliği ve ticaretin artırılması ihtiyacı şeklinde ifade edilmektedir.

28 GDPR tam – orjinal metin için bkz. <https://gdpr-info.eu/> (erişim tarihi: 20.05.2020).

29 Bkz. GDPR (n 3) Article 6(1)(a) ve Article 6(1)(e), KVKK. m. 4.

30 KVKK m. 2; Ayrıca bkz. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı, (Kısaca: Amaç-Kapsam Rehberi), s. 3-4, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/205d46d4-39e6-48ae-ad2a-Sefa8954d42f.pdf> (erişim tarihi: 11.05.2020); Kanun’da kamu kurumları ile özel kuruluşlar açısından ayırım yapılmamıştır. Kanun’un belirlediği usul ve esaslar kural olarak tüm kurum ve kuruluşlar için geçerlidir. Dolayısıyla kamu kurumlarının işlediği kişisel veriler hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanacaktır.

31 Kanunda kişisel verilerin kısmen veya tamamen otomatik olan veya herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işlenmesi bakımından da herhangi bir fark öngörülmediği için kişisel verilere ulaşımı kolaylaştırarak şekilde, belirli bir kritere göre yapılandırılmış her türlü sistem Kanun kapsamında değerlendirilmektedir.

düzenleme ve kriterlere yer verilmiştir. KVKK'nın temel kavramlarından önde geleni kişisel verilerin işlenmesidir.

Kişisel verilerin işlenmesi; KVKK, m. 3/1(e) hükmünde, kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla³² otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem şeklinde tanımlanmıştır.

2- Kişisel Verilerin İşlenmesinin Tabi Olduğu Genel İlkeler

KVKK, kişisel verilerin işlenmesini temel bazı ilkelere bağlamıştır³³. Buna göre, kişisel verilerin işlenmesi (KVKK m. 4); hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olmalı, doğru ve gerektiğinde güncel olmalı, belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme gerçekleştirilmeli, veriler işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olmalı, veriler ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmelidir³⁴. İlk bakışta, açık rıza, COVID-19'la mücadele amacıyla yapılacak tıbbi ve bilimsel araştırmalarda, kişisel verilerin işlenmesi için basit bir çözüm gibi görünmektedir. Çünkü rıza, araştırma etiğiyle uyumlu bir zemindir. Koronavirüs ile mücadelede özellikle sağlık verilerinin işlenmesi bakımından Kişisel Sağlık Verileri Hakkındaki Yönetmelik³⁵ ve GDPR örneklerinde görüldüğü üzere rızanın, genel olarak araştırma etiği tarafından gerekli

32 Amaç-Kapsam Rehberi, s. 3-4; Kanunda "kısmen veya tamamen otomatik yolla işleme" ifadesinin ne anlama geldiği açıklığa kavuşturulmamıştır. 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesinde ise "otomatik işleme" ifadesinden; verilerin kaydı, bu verilere mantıksal ve/veya aritmetik işlemlerin uygulanması, verilerin değiştirilmesi, silinmesi, geri elde edilmesi veya dağıtılması işlemlerinin otomatik veya kısmen otomatik yöntemlerle gerçekleştirilmesinin anlaşılacağı ifade edilmiştir.

33 KVK Kurumu Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d0fbca08-30af-41fe-a7c9-65663b9c5231.pdf> (erişim: 17.06.2020)

34 Elif Küzeci, Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2019, s. 209 vd; Murat Volkan Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, İstanbul 2019, s. 5 vd, 107 vd.

35 RG. 21.06.2019, Sayı: 30808.

olan bilgilendirilmiş rızadan kavramsal ve operasyonel olarak farklı olduğu görülmektedir³⁶.

KVKK'ya göre kişisel verilerin işlenmesi, kural olarak ilgili kişinin kanuna uygun şekilde aydınlatılmasına ve açık rızasının bulunmasına bağlıdır. Ancak açık rızanın varlığının aranmadığı durumlar da söz konusudur³⁷. İlgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi; kanunlarda açıkça öngörülmüş olması, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması; bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması; veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması; ilgili kişinin kendisi tarafından ahenileştirilmiş olması; bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlenmenin zorunlu olması; ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması hallerinde mümkündür (KVKK m.5)³⁸.

36 Becker & Thorogood & Ordish & Beauvais, s. 2; ayrıca Bkz. European Data Protection Supervisor, Preliminary Opinion on Data Protection and Scientific Research, https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/opinions/preliminary-opinion-data-protectionand-scientific_en (erişim tarihi: 15.05.2020)

37 KVK Kurumu Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d0fbca08-30af-41fe-a7c9-65663b9c5231.pdf> (erişim: 17.06.2020); KVK Kurumu Açık Rıza, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/66b2e9c4-223a-4230-b745-568f096fd7de.pdf> (erişim: 15.05.2020).

38 Dara Hallinan, Broad Consent under the GDPR: An Optimistic Perspective on a Bright Future. *Life Sciences, Society and Policy* 16, no. 1 (January 6, 2020): 1. <https://doi.org/10.1186/s40504-019-0096-3>. (erişim tarihi: 17.05.2020)); GDPR uygulaması bakımından ise Avrupa Veri Koruma Kurulu özellikle saplık verilerinin işlenmesi başta olmak üzere salgınla mücadele gibi bir durumda yapılan bilimsel araştırma amaçlı veri işleme faaliyetlerinde amacın tam olarak belirlenememesi durumunda, rıza özünün temin edilebilmesi için başka yolların bulunmasının gerektiği; araştırmada, sonra ki adımlar için ek izinlerin gerekebileceği görüşündedir.

3- Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi

KVKK, kişisel verilere dair düzenlemelerinde genel ve özel nitelikli kişisel veriler şeklinde doğrudan bir ayırım yapmamış ancak özel nitelikte kişisel verileri ayrıca tanımlayarak, bunların işlenmesinin şartlarını özel olarak düzenlemiştir; böylece bunların dışında kalan kişisel veriler genel nitelikte kişisel veri grubunu oluşturmuştur. Buna göre, özel nitelikli kişisel veriler, başkaları tarafından öğrenilmesi ilgili kişinin ayrımcılığa maruz kalmasına ve mağduriyetine yol açabilecek verilerden oluşmaktadır. Hassas kişisel veri olarak da ifade edilen bu verilerin, ancak ilgili kişinin açık rızası ile ve KVKK'da sayılan sınırlı hallerde işlenmesinin mümkün olması suretiyle daha kuvvetli bir şekilde korunmasının gerektiği kabul edilmiştir³⁹.

KVKK, özel nitelikli kişisel verileri, sınırlı sayma yoluyla belirlemiştir ancak bu sayma metodunda yer verilen kategorilerde hangi verilerin yer aldığı sayma yöntemiyle belirlenmemiştir. Bunlar; kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik veriler olup; özel nitelikli kişisel verilerin, kıyas yoluyla genişletilmesinin mümkün olmadığı kabul edilmektedir.

KVKK, özel nitelikli kişisel veriler arasında da bir ayırım yapmıştır. Buna göre, sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel verilerin işlenmesi ile bunlar dışındaki özel nitelikli kişisel verilerin, açık rıza olmaksızın işlenebileceği haller farklı düzenlenmiştir. Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın bazı istisnai durumlarda kabul edilmiştir. Sağlık ve cinsel hayat dışındaki özel nitelikli kişisel veriler, ancak kanunlarda öngörülen hallerde; sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler, ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından işlenebilir⁴⁰. Ay-

39 Dülger, s. 13 ve 215; Küzeci, s. 210.

40 KVK Kurumu, Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi Şartları, <https://kvkk.gov>.

rıca KVKK uyarınca özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından, Kişisel Verilerin Korunması Kurulu (“Kurul”) tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şartı getirilmiştir⁴¹. Kurul Koronavirüs salgını bağlamında ise genel olarak alınmış rızanın veri işleme için yeterli olup olmadığı hakkında bir görüş beyan etmemiştir. Aynı durum Avrupa Veri Koruma Kurulu (“AVKK”) bakımından da geçerli olup salgın bağlamında bilimsel araştırma amacıyla sağlıkla ilgili verilerin işlenmesine ilişkin AVKK kılavuzlarının, genel nitelikli rızanın pandemi araştırmaları için uygun olduğundan bahsetmediği görülmektedir⁴².

4- KVKK Kapsamına Girmeyen Haller

KVKK sadece gerçek kişilerle ilgili verilere uygulanmakta; tüzel kişilerle ilgili veriler ise KVKK kapsamında yer almamaktadır. Zira KVKK’da, “kişisel verileri işlenen gerçek kişiler” ifadesine yer verilmesi (KVKK m.1) itibarıyla, KVKK’nın sadece gerçek kişilerle ilgili verilere uygulanacağı ifade edilmiştir. Tüzel kişilerle ilgili veriler ise KVKK kapsamında düzenlenmemiştir. Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin KVKK hükümleri incelendiğinde; fiziksel olarak kayıt altına alınan ve veri kayıt sisteminin parçası olmayan kişisel verilerin de KVKK’nın uygulama alanının dışında bırakıldığı görülmektedir. “Tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işlenmesi” ifadesi bunu işaret etmektedir.

Nihayet, Kanun’un 28. maddesinde, tamamen veya kısmen Kanun’un uygulama kapsamının dışındaki haller düzenlenmiştir. Bu maddenin 1. fıkrasında tam istisnalar, 2. fıkrasında ise kısmi istisnalar düzenlenmektedir. Tam istisna halinde KVKK hükümleri hiçbir şekilde uygulanmayacakken;

<tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fae2e7c8-f24f-457f-a71d-2d599cf15.pdf> (erişim tarihi: 17.05.2020).

41 Bkz. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler” ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 31/01/2018 Tarihli ve 2018/10 Sayılı Kararı (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180307-7.pdf> erişim tarihi: 15.05.2020).

42 https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_202003_healthdatascientificresearchcovid19_en.pdf (erişim tarihi: 20.06.2020).

kısmi istisna hallerinde ise, KVKK'nın sadece bazı hükümleri uygulanmayacaktır⁴³. İnceleme konumuz bakımından KVKK m. 28/1 (c) ve (ç) hükümleri önem arz etmektedir. Bu hükümlere göre; kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla veya ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi KVKK'nın uygulama alanı dışında bırakılmıştır. Yine kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi de KVKK'nın uygulama alanı dışında tutulmuştur⁴⁴.

43 Amaç ve Kapsam Rehberi, s. 7.

44 Kanun'un 28 maddesi genel olarak oldukça geniş bir istisna listesine sahiptir. Örneğin kişisel verilerin, üçüncü kişilere verilmemek ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerle uyulmak kaydıyla gerçek kişiler tarafından tamamen kendisiyle veya aynı konutta yaşayan aile fertleriyle ilgili faaliyetler kapsamında işlenmesi Kanun'un uygulama alanının dışında tutulmuş ve devamında kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi de kapsam dışında bir durum olarak düzenlenmiştir. Bu inceleme konusuna temas eden ve Kurum tarafından yapılan değerlendirmelerde dikkate alınmayan bir diğer önemli istisna ise kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesidir. Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler kapsamında işlenmesi şeklindeki istisna Koronavirüs sırasında alınan tedbirlere dayanak gösterilmesi bakımından önemli ve geniş bir istisna olarak göze çarpmaktadır. Yine Kanun'a göre, kişisel verilerin soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi ile veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10. maddesi ve zararın giderilmesini talep etme hakkı hariç, ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11. ve Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16. maddeleri belirli hallerde uygulanmamaktadır. Burada bahse konu kısmi istisna hallerinden ilki kişisel veri işleminin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olmasıdır. İkinci kısmi istisna, ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi olarak kabul edilmişken; kişisel veri işleminin kanunun verdiği yetkiye dayanarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması de bu çerçevede değerlendirilmiştir. Son olarak kişisel veri işleminin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali

III- KORONAVİRÜSLE MÜCADELEDE KULLANILAN TEKNOLOJİK ARAÇ VE UYGULAMALAR

A) Genel Olarak

Hem Dünya’da hem de Türkiye’de Koronavirüs ile mücadele için çeşitli özellikleri ön plana çıkan çok sayıda teknolojik araç ve tedbilere başvurulmaktadır⁴⁵. Kişisel verilerin korunmasına dair mevzuatın kısa sayılabilecek geçmişi dikkate alındığında alandaki teorik değerlendirmelerin birçoğunun Koronavirüs dönemindeki uygulamalarla önemli ölçüde somutlaştığı söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, salgınla mücadelede başvuru- rulan teknolojik araçların önümüzdeki günlerde daha da artacağını, bun- ların bir kısmının ise uzun vadede hayatımızda salgından bağımsız şekilde kalıcılık kazanacağını, bu teknolojik araçlar aracılığıyla veri işleme faaliyet- lerine dair özel nitelikli yeni yasal düzenlemelerin gündeme geleceğini dü- şünmekteyiz⁴⁶. Aşağıda önce bazı ülkelerde ön plana çıkan kimi teknolojik tedbirler ve ardından bunların kişisel verilerin korunması ile ilişkisi değeri- lendirilecektir.

B) Çin Halk Cumhuriyeti

Çin Halk Cumhuriyeti, hem COVID-19’un ilk defa ortaya çıktığı veya tespit edildiği ülke olması bakımından hem de nüfusu ve teknoloji konu- sundaki iddialı konumundan ötürü salgınla mücadelede başvuru- rulan tekno- lojik tedbirler noktasında da ön plana çıkmıştır⁴⁷. Bunların başında, test ve araştırma şirketlerinin algoritmalarının halka açılması gelmiş, salgına yöne- lik AR-GE ve test çalışmaları yürüten kurumlar için bu algoritmalar, virüs

---

çıklarının korunması için gerekli olması de kısmi istisnaların arasında yer almıştır.

45 Dünya genelinde Koronavirüs ile mücadeleye dair teknolojik araç ve uygulamaların üzerinde çalışan şirketler ve çalışmaları hakkında güncel bilgiler ve listeler için bkz. <https://www.healthxl.com/covid19> (erişim tarihi: 24.06.2020).

46 Francisco Costa-Cabral, Future-Mapping the Three Dimensions of EU Competition Law: Modernisation Now and After COVID-19 (April 21, 2020). TILEC Discussion Paper No. DP 2020-011, s. 15, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3581535> (erişim: 18.06.2020).

47 Singhal/Prakash, s. 1-2.

tespiti ve teşhisinde geleneksel yöntemlere göre çok daha yüksek verimlilik sağlamıştır. Böylece Çin'de virus taşıdığından şüphe edilen kişilerin genetik analizinin yarım saat gibi kısa bir süre içinde yapılmasını sağlayan ve bu sayede virüsün uğradığı mutasyonları tespit ve takip edebilen yapay zeka algoritmasının geliştirildiği duyurulmuştur⁴⁸. Şüphesiz bu algoritmanın işlediği ve sonuçlarını dayandırdığı veri, kişisel veridir ve daha da dar anlamda sağlık verisidir. Ancak hem bu hem de aşağıdaki diğer teknolojik veri işleme süreçlerine dair olmak üzere, hemen belirtmek gerekir ki Çin'de kişisel veri, kişilik hakkının bir parçasıdır. Fakat Avrupa Birliği'nden farklı olarak temel bir insan hakkı olarak ele alınmamaktadır⁴⁹.

Salgınla mücadelede vaka takibinin ülke bazında ve Dünya bazında yapılması da önem arz eden bir husustur. Bunu en şeffaf şekilde sağlamak üzere, blockzincir teknolojisinin vaka bilgisinin şeffaflığı ve gelişmelerin izlenebilirliğinin sağlanmasında etkili olacağını öngören Lianfei Technology, Çin'de ilk blockzincir salgın izleme platformunu blockzincir üzerinde kurmuş ve tüm ülkede hastalığın ilerlemesinin gerçek zamanlı olarak takip edilmesini sağlamıştır⁵⁰.

48 Joseph Bullock /Alexandra Luccioni/ Katherine Hoffmann Pham/Cynthia Sin Nga Lam/Miguel Luengo-Oroz/Mapping the landscape of Artificial Intelligence Applications Against COVID-19, s. 14, <https://arxiv.org/pdf/2003.11336.pdf> (erişim tarihi: 25.06.2020); Yeni Nesil Teknolojilerin COVID-19 Mücadelesindeki Önemi – Ülke Örnekleri, Deloitte, s. 6, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/consulting/yeni-nesil-teknolojilerin-covid-19-mucadelesindeki-onemi.pdf>, (Kısaca: "Deloitte Rapor") (erişim tarihi: 20.05.2020); Thanh Thi Nguyen, Artificial Intelligence in the Battle against Coronavirus (COVID-19): A Survey and Future Research Directions, DOI: 10.13140/RG.2.2.36491.23846 (erişim tarihi: 20.06.2020); Naudé, s. 7.

49 Huang, s. 10.

50 <https://www.asiablockchainreview.com/china-tackles-covid-19-with-blockchain/> (erişim tarihi: 20.06.2020); Deloitte Rapor, s. 7; Vaka bazlı sınır ötesi bilgi paylaşımı amacıyla dikkat çeken bir diğer teknolojik girişim ise Alibaba Cloud ve The Jack Ma Vakfı tarafından ortak proje olan Global MediXchange programıdır. Bu program bulut bilişim teknolojisi ve yapay zeka, büyük veri kullanarak sınır ötesi çevrimiçi iletişimi ve işbirliğini kolaylaştırmayı hedeflerken, pandemi ile mücadele konusunda deneyimleri paylaşmak için küresel bazda sağlık çalışanlarına ekiplere veri paylaşımı alt yapısını sunmaktadır https://gmcc.alibabadoctor.com/?locale=en-us&entry=aliyungmcc_re_20200420_& (erişim tarihi: 20.06.2020); Ayrıca bkz. Jack Ma Foundation and Alibaba Foundati-

Koronavirüsün tespitinde kullanılan dikkat çekici bir diğer teknoloji ise, akıllı ses tanıma sistemidir. Yapay zekalı bir robot yazılımı üzerinden telefon araması ile konuşulan kişinin sesinin analiz edilmesi suretiyle şüpheli vaka tespiti sağlayan bu yöntem, hem sağlık hem de sigorta şirketleri için hem bugün hem de gelecek için oldukça büyük bir değere sahiptir⁵¹. Bu uygulamada ise ses verisi KVKK Genel Gerekçesinde de ifade edildiği üzere, kişisel veri vasfında olup bu tür aramalarda muhataba veri işlemeye dair aydınlatma yapılması, sonrasında işleme konusunda açık rızasının alınmasının gerekeceği düşünülmektedir⁵².

Çin'in Dünyanın en büyük yüz ölçümüne sahip ülkelerinden birisi olması sebebiyle, sağlık teşkilatı ve personeli her bölgede orantılı bir dağılımı göstermediği için bazı bölgelerde yeterli görüntüleme uzmanlarının

---

on Host 11th Global MediXchange for Combating COVID-19 (GMCC) Webinar in Africa in Collaboration with the United Nations, <https://www.cnbcfrica.com/africa-press-office/2020/05/27/media-alert-jack-ma-foundation-and-alibaba-foundation-host-11th-global-medixchange-for-combating-covid-19-gmcc-webinar-in-africa-in-collaboration-with-the-united-nations/> (erişim tarihi: 21.06.2020)

- 51 Sarah Dai, AI Applications Surge as China Battles to Contain New Coronavirus Epidemic, <https://www.techinasia.com/ai-surge-china-coronavirus> (erişim tarihi: 23.06.2020); Deolitte Rapor, s. 7; Ping An's COVID-19 Smart Audio Screening System Identified More Than 1,600 Suspected Cases to Date, <https://www.prnewswire.com/news-releases/ping-ans-covid-19-smart-audio-screening-system-identified-more-than-1-600-suspected-cases-to-date-301028742.html> (erişim tarihi: 20.05.2020) Bir finans ve sigorta şirketi olan Ping An (Bkz. <http://www.pingan.cn/>) hem yapay zeka ve bulut teknolojisi hem de blockchain teknolojisi bir arada kullanarak salgının takip ve kontrolünü sağlamak için akıllı ses tarama sistemi geliştirmiştir. Bu sistemde yapay zekalı 3.000 adet robot 580.000'den fazla tarama gerçekleştirmiş ve takip için 1.600'den fazla şüpheli vakayı başarıyla tespit etmiştir. Robotların bu arama sayılarının insanların çalıştığı çağrı merkezlerinden çok daha fazla olduğu, bu sayede bir günde 1,5 milyon tarama yapılabildiği raporlanmaktadır. Bu aramalarda, muhatabın vücut sıcaklığı ve semptomlar sınıflandırılarak ilgili kurumlara raporlama sağlanabilmektedir. Mason Marks, Emergent Medical Data: Health Information Inferred by Artificial Intelligence (March 14, 2020). U.C. Irvine Law Review (2021, Forthcoming), s. 61 ve 67, <https://ssrn.com/abstract=3554118> (erişim tarihi: 22.05.2020).
- 52 KVKK Genel Gerekçesine göre isim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilmektedir. Bu veriler nedeniyle kişisel verilerdir. (Genel Gerekçe için bkz. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf> (erişim tarihi: 22.05.2020).

bulunmaması ülkede salgınla mücadelede akıllı görüntüleme ve görüntü okuma sistemlerinin devreye sokulmasını gerektirmiştir. Yapay zekalı tomografik görüntüleme sistemleri ile kişilerin vücutlarının tomografik görüntülerindeki değişimlerin mukayese edilmesi suretiyle 15 saniye gibi kısa bir süre içinde %90 gibi yüksek bir başarı oranıyla vaka tespiti yapıldığı görülmüştür⁵³. Tomografik görüntüler kişisel sağlık verisi vasfında olup, kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığına ilişkin her türlü veri ile kişiye sunulan sağlık hizmeti ile ilgili bilgilerdir. Bu kapsamda, her nevi tahlil sonucu, kişinin geçirdiği hastalıklar, kullandığı ilaçlar gibi veriler kişisel sağlık verileri olup, özel nitelikli kişisel veridir. Diğer bir ifadeyle, bu veriler özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarına tabidir⁵⁴.

Ses tanıma sistemleri ile erken teşhis ve tedavi yöntemlerine ilave olarak pek çok ülkede, özellikle hava alanları veya diğer kalabalık kapalı alanlarda uygulandığı gibi Çin'de de vücut ısısını algılayan termal kameralar ve yüz tanıma sistemlerinin kullanıldığı kameralar uygulamaya sokulmuştur. Çin'de ise genel uygulamalardan farklı olarak termal kameralardan ve yüz tanıma yazılımlarından elde edilen verilerin işlenmesiyle insanların risk seviyelerine göre analiz edilerek sınıflara ayrılması şeklinde bir uygulama yapılmıştır. Bu sınıflandırma, renklerin kullanılmasına göre en düşük risklilerden en yüksek risklilere kadar bir renk gruplandırmasına dayanmıştır⁵⁵.

53 Jilan Liu, Deployment of Health IT in China's Fight Against the COVID-19 Pandemic, <https://www.itnonline.com/article/deployment-health-it-china%E2%80%99s-fight-against-covid-19-pandemic> (erişim tarihi: 22.06.2020); Deloitte Rapor, s. 7.

54 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Ankara 2081, s. 21, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7d5b0a2fe0ea-41e0-bf0b-bc9e43dfb57a.pdf> (erişim tarihi: 20.05.2020); Marks, s. 66; Özellikle acil serviste elde edilen kişisel verilerin yapay zeka ile çoklu işleme faaliyetine konu edilmesi yakın geleceğin en çok tartışılacak ve belki de bu servise özel veri işleme ve yapay zeka ilişkisine odaklanan kurallar konulmasını gerektirecek konuların arasında yer almaktadır.

55 Salgın sırasında Dünya'da ilk defa ve en uzun sokağa çıkma yasağının uygulandığı Çin'de sokağa çıkma yasaklarına son verilirken, WeChat ve Alipay üzerinden kişilerin konum bazı hareketliliklerinin takip ve kontrolü amacıyla olası bir yeni vaka durumunda aynı bölgede bulunmuş kişilere hızlı bilgi verilmesi hedeflenmiş; bu çerçevede yapılan uygulamada, vatandaşların kendi karekodlarını gittikleri her yerde okutması istenmiştir. Uygulama tipik bir büyük veri/big data teknolojisi çözümü ile insanların; konum, seyahat geçmişleri ve temel sağlık durumları gibi bilgileri temel olarak kişilere bir renk kodu (yeşil, sarı veya kırmızı) atamakta ve bu renk/sağlık

Böylelikle tüm vatandaşlar COVID-19 anlamında risk oluşturmalarına karşılık bir renk grubuyla tasnif edilmiştir⁵⁶.

Nesnelerin interneti (IoT), yapay zeka (AI) bulut bilişim ve büyük veri teknolojileri entegre edilerek Guangzhou Gosuncn Robotics firması tarafından üretilen 5G devriye robotları bu dönemde kullanıma sokulan ve en çok dikkat çeken teknolojilerin arasındadır⁵⁷. Bu robotlar, çevreyi, çevrelerindeki insanların davranışlarını algılayarak dinamik şekilde karar verebilmekte, otonom bir biçimde hareket kontrolü sağlayarak vücut sıcaklığının temassız bir şekilde ölçüp, kalabalığın toplandığı halka açık alanlarda el yıkama ve maske takma hatırlatması yapmaktadır. Hatta yüksek vücut ısısı tespiti halinde buldukları alan yetkililerine bu durumu bir uyarı olarak bildirme kabiliyetleri ve yetkileri de bulunmaktadır⁵⁸.

Salgınla mücadelede tartışma yaratan teknolojilerden biri de drone'lardır. Drone'lar halka açık alanlarda maske takmayanların tespit edilmesi ve maske takmaları hususunda uyarılmaları için kullanılmış; ayrıca, geniş alanlara dezenfektan püskürtülmesi ve termal kameralar yardımıyla insanların vücut sıcaklıklarının ölçülmesinde kullanılmaktadır. Önce

---

kodları ile kişilerin evden çıkmaya uygunluk denetim ve analizi yapmaktadır.

56 Paul Mozur/Raymond Zhong/Aaron Krolik, In Coronavirus Fight, China Gives Citizens a Color Code, With Red Flags, <https://www.nytimes.com/2020/03/01/business/china-coronavirus-surveillance.html> (erişim tarihi: 22.04.2020); Deloitte Raporu, s. 8; Jilan Liu, Deployment of Health IT in China's Fight Against the COVID-19 Pandemic, <https://www.itnonline.com/article/deployment-health-it-china%E2%80%99s-fight-against-covid-19-pandemic> (erişim tarihi: 22.06.2020).

57 Singhal/Prakash, s. 3.

58 Deloitte Rapor, s. 8; Jilan Liu, Deployment of Health IT in China's Fight Against the COVID-19 Pandemic, <https://www.itnonline.com/article/deployment-health-it-china%E2%80%99s-fight-against-covid-19-pandemic> (erişim tarihi: 22.06.2020); Ayrıca AB için benzer bir çalışmaya dair bkz. Join the AI-ROBOTICS vs COVID-19 initiative of the European AI Alliance, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/join-ai-robotics-vs-covid-19-initiative-european-ai-alliance> (erişim tarihi: 22.06.2020) Avrupa Komisyonu tarafından yapılan benzer bir çalışmada daha salgınla mücadelede yapay zeka ve robot çözümlerinden faydalanılmasına karar verilmiştir. Buna göre; salgına karşı yapay zeka veya robotların kullanımına dair önce bir bilgi havuzu oluşturulması amaçlanmaktadır. Avrupa Komisyonu yapay zeka ve robotlar hakkında donanımlı uzmanları virüs ile mücadelede etkin iş birliğine çağırılmakta olup internet sitesinde bu konuda yapılan başvurulara erişilmesini sağlayan yapay zeka veri havuzu oluşturulması çalışmaları devam etmektedir

Çin’de, ardından Fransa’da başvuru drone uygulamasına dair Fransız Danıştay, Paris’teki bu uygulamanın yürürlüğünü kısa bir süre evvel durdurma yönünde karar almıştır. Paris’te, lokasyon ve kalabalık tespiti, vücut ısı ve maske kullanım verilerinin toplanması uygulamasında başvuru drone’lar için yüksek mahkeme, verdiği kararın gerekçesinde, bu uygulamanın yasal bir dayanağının olmadığı ve kişisel verilerin ihlal edilmesi riski taşıdığı gerekçelerini ortaya koymuştur⁵⁹.

Koronavirüsün ekonomi ve iş hayatına etkilerini azaltmak için alınan tedbirlerden biri ise uzaktan eğitim ve online toplantı uygulamalarıdır⁶⁰. Bu amaçla, Tencent Meeting ve WeChat Work 300 katılımcıya kadar sesli ve görüntülü konferanslar için ücretsiz ve sınırsız toplantı yapma hakkı sunmuştur⁶¹. Tüm bu uygulamalardaki her nevi kişisel veri, Çin hükümeti tarafından merkezi bir veri kontrol, takip ve yönetim otoritesi olarak işlenmektedir⁶².

C) Güney Kore

Güney Kore de Çin’den sonra Koronavirüs salgınıyla mücadelede teknolojik tedbirleri en iyi kullanan ve bundan en başarılı olan ülkelerdendir. Güney Kore de pek çok ülke gibi ülkesindeki vatandaşların ve diğer

59 Bahse konu karar için bkz. <https://www.conseil-etat.fr/actualites/actualites/le-conseil-d-etat-ordonne-a-l-etat-de-cesser-immediatement-la-surveillance-par-drone-du-respect-des-regles-sanitaires> (erişim tarihi 30.05.2020); ayrıca bkz. https://www.francetvinfo.fr/sante/maladie/coronavirus/le-conseil-detat-suspend-lutilisation-des-drones-pour-controler-le-deconfinement-a-paris_3969795.html (erişim tarihi: 30.05.2020); Çin’de korona ile teknolojik mücadeleye ülkenin en büyük teknoloji şirketleri de katılmış, örneğin Qihoo 360, ülkedeki hareketlilik ve ülke içi taşıma verilerine mobil cihazlarla ulaşması mümkün kılan Büyük Veri Taşıma Haritası geliştirip yayınlamıştır. Dünya’nın en yüksek değerli teknoloji şirketlerinden olan Çinli Tencent ise ücretsiz çevrimiçi sağlık danışmanlığı, güncel seyahat prosedürleri hakkında bilgi edinilmesini mümkün kılan sohbet robotları (chatbot) geliştirmiş ve ücretsiz kullanıma sunmuştur.

60 Koronavirüs salgını sırasında başvuru uzaktan eğitim teknolojileri hakkında toplu bir değerlendirme için bkz. Seth Oranburg, Distance Education in the Time of Coronavirus: Quick and Easy Strategies for Professors (March 13, 2020). Duquesne University School of Law Research Paper No. 2020-02.

61 Deloitte Rapor, s. 8.

62 Huang, s. 11.

kişilerin lokasyon ve seyahat bilgileri toplanmış ve işlenmiştir. Vaka takibinde, akıllı telefon, kredi kartı ve konum verileri ile lokasyon haritası üretilen Güney Kore, böylece iletişim izi takip sistemlerini devreye sokmuştur. Salgınla mücadele ve bilinçlendirme amacıyla vatandaşlara yapay zekalı chatbot ve ses robotlarının aramalarıyla ulaşılmıştır⁶³.

D) Singapur

Küresel kamuoyu nezdinde Koronavirüs salgını ile mücadelede dikkatle incelenen bir diğer ülke olan Singapur, yapay zeka çözümleriyle iki saniye içinde temassız ateş ölçümü ve farklı cihazlara entegre edilen yüz tanıma uygulamalarına başvurmuştur⁶⁴.

Singapur'da TraceTogether adı verilen ve Türkiye'deki Hayat Eve Sığar ("HES") uygulamasına benzeyen bir uygulama ile GPS yerine bluetooth verilerini kullanılarak kullanıcı gizliliğine diğer benzer uygulamalara göre daha fazla özen gösterildiği görülmektedir⁶⁵. Buna göre, TraceTogether'a kendi numaraları ile kayıt olan kullanıcıların kimlerle temas halinde olduğu izlenmekte ve bir kişinin enfekte olduğu tespit edildiğinde, yetkililer telefon numarası ile kişinin kimlik bilgilerini eşleştirerek hızlı bir şekilde kişilere ulaşmaktadır⁶⁶.

63 Aida Ponce, COVID-19 Contact-Tracing Apps: How to Prevent Privacy from Becoming the Next Victim (May 5, 2020). ETUI Research Paper - Policy Brief 5/2020, s. 2 (<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3593405>, erişim tarihi: 26.05.2020)

64 Ponce, s. 3.

65 Robert Chesney, COVID-19 Contact Tracing We Can Live With: A Roadmap and Recommendations, <https://www.lawfareblog.com/covid-19-contact-tracing-we-can-live-roadmap-and-recommendations> (erişim tarihi: 16.04.2020); Carrie DeCell, Can Governments Track the Pandemic and Still Protect Privacy? <https://www.justsecurity.org/69549/can-governments-track-the-pandemic-and-still-protect-privacy/> (erişim tarihi: 08.04.2020); Philippe Mesmer, Endiguer le Coronavirus: Singapour et la Corée du Sud, des exemples à suivre, L'Express, 18 March 2020, https://www.lexpress.fr/actualite/monde/asiе/endiguer-lecoronavirus-singapour-et-la-coree-du-sud-des-exemples-asuivre_2121024.html (erişim tarihi: 20.04.2020)

66 Deloitte Rapor, s. 12; Ponce, s. 4; Avrupa'dan 8 ülkenin dahil olduğu toplam 130 ülke tarafından katılım sağlanan Pan-European Privacy-Preserving Proximity-Tracing (PEPP-PT) projesinin amacı ulusal seviyede vaka temas ve takibinde kullanılmak üzere ortak bir yazılım kodu geliştirilmesidir. Projenin amacı sınır ötesi güvenilir ve anonimleştirilmiş veri transferine olanak sağlayarak salgınla mücadelede ulusla-

E) Hindistan

Aslında özel bir teknolojik tedbir olmasa da uygulamanın şekli itibarıyla dikkat çeken bir ülke olarak Hindistan'a baktığımızda; Hindistan'ın 11 Nisan 2020 tarihinde Aarogya Setu isimli bir mobil uygulamayı devreye soktuğu ve bunun HES'e benzer, seyahat, konum, vaka, temas bilgilerini işleyen bir uygulama olduğu tespit edilmektedir. Sağlığa Bir Köprü anlamına gelen Aarogya Setu Koronavirüs'le mücadele için önce gönüllülük esasına dayalı olarak kullanıma sunulmuş ve bu dönemde 1 milyon defa indirilmiştir. Bu sayının yeterli bulunmaması üzerine ülkede, uygulama zorunlu hale getirilmiş ve hatta devamında bu uygulamayı yüklemeyenlerin işini kaybetmesinin, para cezasına çarptırılmasının veya tutuklanmasının söz konusu olduğu duyurulmuştur. Böylelikle, Aarogya Setu uygulaması iki hafta içinde rekor bir sayıya ulaşıp 50 milyon defa indirilmiştir. Bu Tebliğ'in sunulduğu tarihte ise 100 milyondan fazla indirmeyle halen indirilmeye devam edildiği tespit edilmektedir⁶⁷.

F) Amerika Birleşik Devletleri

ABD'de öne çıkan salgınla mücadele teknolojileri, iletişim izi ve akıllı ses dedektörü olarak dikkat çekmektedir. Harvard, MIT gibi akademilerin yanı sıra Facebook ve Uber gibi şirketlerin mühendislerinin de katılımı ile geliştirilen Güvenli Yollar Uygulaması bir iletişim takip programıdır. Bununla kullanıcılar, lokasyon gizliliği sağlayarak bölge bazlı vaka teması analizi yapabilmektedir. Vakaların sisteme kaydı ise test sonucu pozitif olan

---

rarası başarı sağlanmasına katkı sunulmasıdır; Avustralya'da benzer bir uygulama ve veri mahremiyeti tartışmaları için bkz. David Watts, COVIDSafe, Australia's Digital Contact Tracing App: The Legal Issues (May 2, 2020), s. 2-4, <https://ssrn.com/abstract=3591622> (erişim tarihi: 25.05.2020).

67 Patrick Howell O'Neill, India is Forcing People to Use its Covid App, Unlike Any Other Democracy, https://www.technologyreview.com/2020/05/07/1001360/india-aarogya-setu-covid-app-mandatory/amp/?__twitter_impression=true (erişim tarihi: 22.05.2020); Hatice Tuba Tosun, Kovid-19 Takibine Mahremiyet Engeli, <https://www.gelecek.org.tr/post/kovid-19-takibine-mahremiyet-engeli> (erişim tarihi: 20.06.2020).

kişilerin bu verilerini sağlık kurum veya çalışanlarıyla paylaşarak kamuya açık hale getirmeleri sayesinde sağlanmaktadır⁶⁸.

Kullanıcıların ses analizi de, dikkat çeken bir diğer veri işleme aracıdır. Carnegie Mellon Üniversitesinde, kullanıcının ses analizinden COVID-19'u ön teşhisi koyan bir yapay zekalı ses dedektörü uygulaması geliştirilmiştir⁶⁹. Bu dedektör, kişinin nefes alışkanlıkları ve diğer bazı verileri bir arada analiz ederek virüsün kişinin akciğerlerine bulaşıp bulaşmadığını doğrulayabilmektedir. Geliştirme aşamasında olduğu belirtilen uygulama hastalardan ses kaydı verisi almakta, işlemektedir⁷⁰.

G) Avrupa

Almanya'da, Robert Koch Enstitüsü, Thyre şirketi tarafından yapılan bir çalışmanın sonucunda, Apple, Fitbit ve Garmin şirketlerin geliştirdiği, akıllı saat ve spor bileklerine yüklenerek⁷¹ bu cihazların üzerinde çalışan, Corona Datenspende (Korona Veri Bağışı) adlı bir uygulama aracılığıyla veri bağışı yoluyla veri toplama uygulaması geliştirmiştir⁷². Uygulama, kişilerde hastalık belirtisi olup olmadığını analiz etmek için nabız, sıcaklık ve uyku dahil olmak üzere verileri toplamakta, bunları bir algoritma

68 Will Douglas Heaven, A New App Would Say if You've Crossed Paths with Someone Who is Infected, MIT Technology Review, <https://www.technologyreview.com/2020/03/17/905257/coronavirus-infection-tests-app-pandemic-location-privacy/> (erişim: 20.04.2020); Deloitte Rapor, s. 13-14; Annie Thomas, Download This MIT App to Join Efforts to Trace the Coronavirus Route Map in Your Area, Deccan Chronicle, 23.04.2020.

69 Uygulama için, <https://cvd.lti.cmu.edu/> (erişim: 22.05.2020); Deloitte Rapor, s. 14.

70 Sara Jordan, Artificial Intelligence and the COVID-19 Pandemic, <https://fpf.org/2020/05/07/artificial-intelligence-and-the-covid-19-pandemic/> (erişim: 10.05.2020); Arden Pabuççıyan, Ses Analizi ile Corona Virüs Testi: COVID Voice Detector, <https://webrazzi.com/2020/04/01/ses-analizi-ile-corona-virus-testi-covid-voice-detector/> (erişim tarihi: 05.05.2020)

71 Belçika için bir örnek "Rombit" akıllı bilekliği iş yerinde virus bulaşıcılığını engellemeyi hedefleyen bir çözüm olarak işverenlerin kullanımına sunulmuştur. <https://rombit.be/smart-braceletto-prevent-coronavirus-infections-in-the-workplace/> (erişim tarihi: 20.04.2020)

72 Ponce, s. 3-4.

aracılığıyla kullanıcı verilerinde Koronavirüs enfeksiyonuna bağlı çeşitli semptomları tanımlamaktadır⁷³.

İngiltere’de ise Newcastle Üniversitesi bünyesinde bilgisayar ile görüntü işleme yöntemlerini kullanarak kamusal alanlarda sosyal mesafeleri otomatik olarak ölçebilen algoritmalar geliştirmiştir. Halka açık alanda hareket halindeki veya sabit durumdaki bireylerin aralarındaki mesafeyi ölçen bu algoritma, sosyal mesafeyi koruyan/korumayan kişileri anonim olarak tanımlayabilmekte ve kırmızı, sarı, yeşil renkleriyle bir gösterge sistemi gibi işaretleyerek tasnif edebilmektedir⁷⁴.

Avrupa’da salgınla mücadelede Fransa’da drone ile lokasyon ve yoğunluk bilgilerinin toplanması ise daha evvel değindiğimiz gibi uygulamanın yasal bir dayanağının bulunmadığı ve veri koruma hukukunun ihlal edilmesi risklerinden ötürü Fransız Danıştay tarafından yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi ile dikkat çekmiştir⁷⁵.

Salgın sırasında veri koruma kurallarını uygulamayı durduran Macaristan, Avrupa’da bu konuda ilk ve tek örnek olma özelliğini taşımaktadır. Macaristan’da Mayıs ayında alınan bir kararla salgın süresince geçerli olmak üzere, GDPR kapsamındaki hak ve yükümlülükler askıya alınmıştır⁷⁶. Kısıtlama Koronavirüsle ilgili tespit, önlem ve tedavi amacıyla kişisel veri işleyen veri sorumlularını kapsamaktadır. Bu karar, hem kamu kurumlarını hem de işçileri, müşterileri ya da ziyaretçileri yönünden spesifik önlemler alan işverenleri kapsamaktadır. Yani kararın kapsamı oldukça geniş olup, kara göre veri sorumlusu GDPR m. 13 ve 14’teki yükümlülüklerle [aydınlatma

73 Ulrich Worm/Ana Elisa Bruder, Germany: COVID-19-App Released In Germany, <https://www.mondaq.com/germany/reporting-and-compliance/931666/covid-19-app-released-in-germany> (erişim tarihi: 18.05.2020); Stewart Baker, The Problem With Google and Apple’s COVID-19-Tracking Plan, <https://www.lawfareblog.com/problem-google-and-apples-covid-19-tracking-plan> (erişim tarihi: 22.05.2020)

74 Deloitte Rapor, s. 16.

75 Bkz. s. 9 d. 20 s. 18, dn 38.

76 Haim Ravia/Dotan Hammer/Adi Shoval, Hungary Suspends Data Subjects’ Rights under the GDPR Due to the Coronavirus Pandemic, <https://www.pearlcohen.com/hungary-suspends-data-subjects-rights-under-the-gdpr-due-to-the-coronavirus-pandemic/> (erişim tarihi: 22.05.2020)

yükümlülüğü] uymak zorunda değildir. İlgili kişinin haklarının da bu kararla aynı şekilde kısıtlanmış durumda olduğu tespit edilmektedir⁷⁷.

Polonya ise AB içinde veri takip uygulamasını zorunlu hale getiren ilk ülkedir⁷⁸. Oysa GDPR genel ilke olarak takip programlarının gönüllü olmasını tavsiye etmektedir⁷⁹.

Buna karşın Luxemburg bilimsel araştırmalar için sağlık ve genetik veri işleme hakkında özel teknik önlemler ve güvenlik kurallarını ayrıca düzenlemiştir.

H) Türkiye

Ülkemizde de Koronavirüs salgını ile mücadele edilirken çeşitli tıbbi, ekonomik ve tabii teknolojik araç ve tedbirlere başvurulmuştur. Bunlardan biri olan, Boni Global şirketi tarafından geliştirilen Korona Takip uygulamasında, her bir kullanıcı için özel bir eşleşme kodu oluşturularak, kullanıcıların arasındaki etkileşimler yakınlık ve konum teknolojilerinin bir kombinasyonu kullanılarak izlenmekte ve bu etkileşimlerin kaydı tutulmaktadır. Böylece, bir kişi virüse maruz kaldığında bu kişi “risk altında” şeklinde kodlanmakta, bu kişiyle iletişim kuran tüm eşleşme kodlarına bildirim gönderilmektedir. Bir nevi iletişim izi veya temas takibi sağlayan uygulama eşleşme kodlarına göre kullanıcılarına temas takip ve kod tasnifi verileri sunmaktadır⁸⁰.

77 <https://www.onadozo.hu/hirek/a-gdpr-tol-eltero-adatvedelmi-szabalyokat-allapitott-meg-a-1792020-korm-rendelet-9759?fbclid=IwAR39CFIK4UrQ5du9M26QQMtq79RaSdsfXQgF6g3XLK9ToxvJ9VxGLESTp20> (erişim tarihi: 24.06.2020)

78 <https://gdpr-pl.cdn.ampproject.org/c/s/gdpr.pl/erod-krytykuje-wegierski-dekret/amp> (erişim: 22.05.2020)

79 European Data Protection Board Statement on the Processing of Personal Data in the Context of the COVID-19 Outbreak, https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf (erişim 25.03.2020)

80 <https://www.boniglobal.com/tr/solutions/corona-tracer-app/> (erişim tarihi: 25.05.2020)

1- Hayat Eve Sığar Uygulaması ve Hes Kodu

Sağlık Bakanlığının HES uygulaması⁸¹, COVID-19 konusunda bilgilendirme, yönlendirme ve risk yönetimi amacıyla geliştirilmiş bir mobil uygulamadır. HES ile telefon üzerinden doğrulama yapılarak kişiye bulgulara göre nasıl davranması gerektiğine dair yönlendirme yapılmakta; kullanıcının cevaplarına göre hastalık tespitinde, öneri niteliği taşıyan ve kesinlik içermeyen tavsiyelerde bulunmaktadır. HES ile işlenen kullanıcının seyahat, ateş, konum gibi bilgilerinin kişisel veri vasfında olduğu açıktır. Kullanıcılar, HES üzerinden, evde izolasyon bilgilerine, enfekte kişilere ve riskli bölgelerin yoğunluğuna ulaşabilmektedir. Yine “Ailem” bölümünde, üçüncü kişileri takip etmek istediğini ekleyerek, ilgili kişinin bu uygulamayı yükleyip, uygulama üzerinden onay vermesi durumunda onların konum bilgilerini görebilmekte, takip edebilmekte ve buldukları bölgelere göre risk durumlarını görebilmektedir⁸².

HES kodu⁸³ ise aynı isimli mobil uygulamanın; e-Devlet üzerinden veya, aralarında boşluk olacak şekilde HES, TCKN, kimlik seri numarasının son 4 rakamı ve HES kodu için geçerli olması gereken gün sayısını yazıp (Örnek: HES 12345678901 5376 30) 2023’e SMS yollayarak edinebilen ve yurt içi uçuşlar için rezervasyon ve biletleme aşamasında kullanacağı duyurulan 10 ya da 12 haneli kodu ifade etmektedir. HES kodu ile COVID-19

81 <https://apps.apple.com/tr/app/hayat-eve-s%C4%B1%C4%9Far/id1505756398?l=tr> (erişim tarihi: 25.05.2020).

82 Fransız Veri Koruma Kurumu CNIL, “StopCovid” uygulaması ile ilgili görüşlerini yayınladı. Bu uygulama Fransa’nın “Hayat Eve Sığar”ı olarak ifade edilebilir. CNIL’in görüşünde iki noktanın önemle vurgulandığı görülmektedir. Öncelikle bu uygulamayı kullanmak gönüllülük esasına dayanmalı, ikinci olarak uygulamayı kullanmamak kullanıcılar için negatif hukuki sonuçlara yol açmamalıdır. Bu görüşü HES ile karşılaştığımızda HES uygulamasının kullanımının da gönüllülük temeline dayandığı görülmektedir. Ancak, uçak ve tren seyahatlerinde kişilerin HES kodu almaya zorunlu olara tabi tutulması söz konusudur. HES kodu, HES uygulaması dışında e-devlet üzerinden ya da SMS ile de alınabilmektedir. Fakat HES Kodunun alınmasının zorunluluğu kişilere uygulamayı yüklemeyi ve kullanmayı zorunlu kıldığı yahut diğer elektronik araçları kullanmayı zorunlu kıldığı ölçüde itiraza uğrayabilir. Detaylı görüş için bkz. <https://www.cnil.fr/en/publication-cnils-opinion-stopcovid-mobile-application-project> (erişim tarihi: 22.06.2020).

83 <https://www.turkishairlines.com/tr-tr/duyurular/coronavirus-salgini/hayat-eve-sigar/> (erişim tarihi: 25.05.2020).

virüsün yayılmasını önlemek amacıyla, hastalığa maruz kalmış ya da hastalarla temas etmiş kişiler tespit edilerek uçak ve tren seyahatlerine kabul edilmemektedir. Şu anda, kişisel HES kodu tüm yurt içi uçuşlar için zorunlu tutulmaktadır. Yani Sağlık Bakanlığınca seyahatine onay verilmeyen yolcular uçuşlara ve tren seyahatlerine kabul edilmemektedir. Ancak aynı durum otobüs seyahatlerinde söz konusu değildir⁸⁴.

2- Filyasyon ve İzolasyon Takip Sistemi (FITAS)

T.C. Sağlık Bakanlığı Filyasyon ve İzolasyon Takip Sistemi olan Fİ-TAS, Bakanlığın veri sorumlusu olarak kişisel veri işlediği bir uygulamadır. İşlenen veriler, kimlik verileri, iletişim verileri, temas bilgileri, sağlık verileri şeklindedir. İzolasyon kurallarına uyumun denetlenmesi amacıyla kimlik ve konum bilgileri İçişleri Bakanlığı'na; COVID-19 pozitif tespiti durumunda kişinin kanından temin edilecek plazmaların COVID-19 pozitif tanısı konan diğer hastaların tedavisinde kullanılması amacıyla kimlik, konum ve sağlık verileri Kızılay'a aktarılmakta; ayrıca kamu sağlığının korunması ve koruyucu hekimlik kapsamında, kişinin COVID-19 pozitif veya temaslı olup olmadığı bilgisi, sağlık hizmeti almak üzere gidilen ve giriş yapılan özel sağlık kuruluşları ile üniversite hastaneleri tarafından Bakanlık sistemleri üzerinden doğrulanabilmektedir⁸⁵.

84 HES kodu belirli bir süre boyunca geçerlidir. HES kodunun, seyahat bitiş tarihinden itibaren en az 7 gün daha geçerli olması gerekmektedir, aksi durumda rezervasyon onayı yapılmamaktadır. Bebek yolcular içinse HES kodu istenilmemektedir.

85 <https://hsys.saglik.gov.tr/mobil/gizlilik> (erişim tarihi: 25.05.2020); FitAs Aydınlatma Metni şu ifadeleri içermektedir: "Kişisel verileriniz tarafımızca yöneltilen sorulara vereceğiniz cevaplarla otomatik olmayan yollarla veya bu uygulama aracılığı ile otomatik yollarla elde edilmekte olup, KVK Kanununun 6. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından işlenmesi hukuki sebebine dayanarak işlenmektedir."

3- Özel Güvenlik Görevlilerinin Ateş Ölçer Cihaz Kullanımı

Koroavirüs ile mücadelede en yaygın şekilde karşılaşılan tedbirlerden biri de termal veya temassız ateş ölçerlerle yapılan veri işleme faaliyetidir. Bu uygulamaya dair Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan açıklamada, salgın sona erene kadar, bu uygulamanın makul bir uygulama olduğunu, Sağlık Bakanlığı'nın aldığı tedbir ve kararlar çerçevesinde termal kamera ve gelişmiş ateş ölçerler ile uygulama yapılmasında sakınca olmadığını ifade edilmiş⁸⁶, KVK Kurumu tarafından ise konuya dair yaptığı açıklamalarda henüz bu duruma değinmemiştir. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün bu açıklamasının kişisel verilerin korunması hukuku bakımından yasal bir dayanağı bulunmamaktadır. KVK Kurumu'nun ise bu uygulamayı ileride değerlendirip değerlendirmeyeceği belirsiz olmakla beraber bu kadar yaygın ve önemli bir konuda kamuoyunu henüz aydınlatmamış olması tereddüt uyandırmaktadır. Buna mukabil örneğin Avustralya'da veri koruma kurallarına riayet edilmesi ve salgınla mücadelede elde edilen verilerin özel şirketlerle paylaşılmayacağı kamu oyuna verilen tahhütlere⁸⁷.

4- HES –AVM Uygulaması

Kalabalık alanlardaki bulaşıcılık riskini azaltmak amacıyla AVM'lere Valilikler tarafından gönderilen kimi yazılar ile çalışanların COVID-19 değerlendirme formu doldurması ve HES kodu uygulamasının çalışanlarca yüklenmesi istenilmiştir. Google Forms ile oluşturulan formda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında aydınlatma yapılmadığı, hangi verilerin, hangi amaçla toplanıp nasıl veya kimin tarafından ne şekilde işleneceği belirsiz bırakıldığı gibi muhatapların açık rızasının alınması noktasının da cevapsız bırakılması tereddüt yaratmaktadır⁸⁸. Özel güvenlik personeli-

86 <https://www.egm.gov.tr/ozelguvenlik/ozel-guvenlik-gorevlilerinin-ates-olcer- cihaz-kullanimi-hk> (erişim tarihi: 22.05.2020).

87 Watts, s. 9.

88 Bu uygulamanın ve özel güvenlik personelinin ateş ölçme uygulamasının KVKK m. 6. istisna kapsamında olup olmadığı ve bu nedenle açık rıza istenip istenmediği konusunda resmi kurumlardan veya KVK Kurumu'ndan yapılan bir açıklama bulunmuyor. Bahse konu form ve HES kodu bilgilerini veri sorumlularının da kayıt ortamına almasının istenmesi halinde yahut çalışanların veya müşterilerin geçmiş lokasyon bilgilerinin de alınmasının talep edilmesi halinde bunlara özgü aydınlatmaları yapıl-

nin ateş ölçer cihaz kullanımı ile veri işlemesine dair görüşlerimiz bu uygulama bakımından da geçerlidir⁸⁹.

5- KVK Kurumu Tarafından Yapılan Değerlendirmeler

KVK Kurumu, Koronavirüs ile mücadelede alınan tedbirlere dair, bu Tebliğ'in sunulduğu tarihe kadar, 23.03.2020, 27.03.2020, 07.04.2020 ve 09.04.2020 tarihlerinde dört adet kamuoyu duyurusu yapmıştır.

a) İlk Değerlendirme

Bunlardan 23.03.2020 tarihinde yapılan açıklamada, veri sorumlularının KVKK'da yer alan yasal sürelerle uyma uyarısı yapılmış ancak devamında sürelerle riayet bakımından Koronavirüsün etkilerinin gözetileceği belirtilmiştir⁹⁰. Bu duyurunun içeriği, hukuki bakımdan maalesef aydınlatıcı

---

maksımın ve açık rızalarının alınmasının gerektiği görüşündeyiz. Öte yandan rızanın salgınla mücadele amacıyla yapılan bir bilimsel araştırma çerçevesinde alındığı halde de ilgili kişi rızasını her zaman geri çekebilir. Bu gibi durumlarda ilgili bilimsel araştırma başarısızlığa uğrayabilir veya yarım kalabilir. O sebeple KVKK'da bu gibi hallere dair özel bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Aynı görüşte bkz. Becker & Thorogood & Ordish & Beauvais, s. 5.

89 Buna mukabil Avrupa'daki çoğu veri koruma otoritesi genel rızaların devam eden ek uygulamalar için ek onaylara muhtaç olduğuna işaret etmektedir. Veri koruma otoritelerinin genel rıza için ek onaylar konusunda ısrarlı tavrının ve mantığının ruhu, amaç sınırlama ilkesi ve araştırma için işleme ilişkisine dayanmaktadır. Araştırma amacıyla işleme tabi tutulması ilk amaç ile uyumlu değilse, veriler bu tür araştırmalar için uygun önlemlerle daha da işlenebilir. Eğer rızanın genişlemesi bir yasal dayanağa sahipse bu durumlarda ek işleme mümkündür. Ancak yasal bir dayanak yoksa, ek onay veya diğer bir ifadeyle yeniden rıza alınması gerekir. Örnek olarak bkz. Information Commissioner's Office (ICO) [UK], Guide to the General Data Protection Regulation, Lawful Basis for Processing, 24 April 2020.

90 [https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6706/KAMUOYU-DUYURUSU-COVID-19-\(Erisim:25.03.2020\)](https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6706/KAMUOYU-DUYURUSU-COVID-19-(Erisim:25.03.2020)); Kurum, bu ilk duyurusunda, özellikle Covid-19 salgınına karşı kamuda ve özel sektörde çok sayıda tedbir alındığını vurgulamış; mevcut şartlar altında KVKK'nın uygulanmasına dair Kuruma intikal eden şikayet, ihbar ve veri ihlal bildirimlerinde veri sorumlularınca dikkate alınması gereken sürelerle ilişkin olarak bu sürelerin diğer perk çok Kanun'da olduğunu aksine durmadığını, işlemeye devam ettiğini ifade etmiştir. Fakat kurum diğer yandan aynı duyurusunda ülkemizin içinde bulunduğu bu olağanüstü süreçte veri sorumluları tarafından alınan önlemler kapsamında farklı operasyonel uygulamalara (uzaktan çalışma, dönüşümlü çalışma vb.) gidildiği de dikkate alınarak, her bir başvuru ya da veri ihlal bildirimini özelinde, veri sorumlularının uymakla yükümlü oldukları sürelerin değerlendirilmesi açısından

olmadığı gibi yasal bir zemini olmamasından ötürü aynı zamanda hatalı olduğunu da düşünüyoruz. Bilindiği gibi, Koronavirüs salgını sebebiyle yapılan özel düzenlemelerle pek çok yasal sürenin işlemesinin durdurulması söz konusu olmuştur⁹¹. KVKK'da düzenlenen sürelerin durdurulmasına dair özel bir tedbir alınmamış olması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Öte yandan KVKK'daki süreler durmamışken ve Kurum da bunu hatırlatırken, aynı duyurusunda, tüm bunlara rağmen mevcut Koronavirüs şartlarının KVKK'daki sürelerin uygulanmasında dikkate alınacağını ifade edilmesi hukuki öngörülebilirlik ve şeffaf, eşit uygulama ilkelerinin göz ardı edilmesi riskine yol açan tereddütleri beraberinde getirmektedir. Doğrusu, ya diğer kanunlara dair yapılan düzenleme ile yasal sürelerin geçici olarak durdurulmasının düzenlenmesi veya diğer bazı süreler gibi bu süreler işlemeye devam etmesidir. KVK Kurumu'nun, KVKK'da yer alan sürelerin durmasına dair bir tedbir yokken, mevcut şartların sürelere riayet bakımından dikkate alınacağına dair görüşü, bu bakımdan hukuken kabul edilebilir değildir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından içerisinde bulunduğumuz olağanüstü koşulların gözetileceğini de ifade etmiştir.

- 91 Bu kapsamda, 196 sayılı Kanun teklifine eklenen geçici madde ile yargı alanındaki sürelerin durdurulmasına ilişkin bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre; dava açma, icra takibi başlatma, başvuru, şikayet, itiraz, ihtar, bildirim, ibraz ve zamanaşımı süreleri, hak düşürücü süreler ve zorunlu idari başvuru süreleri de dahil olmak üzere bir hakkın doğumu, kullanımı veya sona ermesine ilişkin tüm süreler, 13/03/2020 tarihi dahil olmak üzere bu tarihten itibaren; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile usul hükmü içeren diğer kanunlarda taraflar bakımından belirlenen süreler ve bu kapsamda hakim tarafından tayin edilen süreler, 13/03/2020 tarihi dahil olmak üzere bu tarihten; arabuluculuk ve uzlaştırma düzenlemelerine dair süreler, 13/03/2020 dahil olmak üzere bu tarihten; İcra ve İflas Kanunu ile takip hukukuna ilişkin diğer kanunlarda belirlenen süreler; nafaka alacaklarına ilişkin icra takipleri hariç olmak üzere tüm icra ve iflas takipleri, taraf ve takip işlemleri, yeni icra ve iflas takip taleplerinin alınması, ihtiyati haciz kararlarının icra ve infazına ilişkin işlemler yine bu tarih dahil olmak üzere 22/03/2020 tarihinden itibaren 30/04/2020 tarihine kadar durdurulmuştur. Benzer bir yurt dışı uygulama analizi için bkz. Aurelio Gurrea-Martínez, *Insolvency Law in Times of COVID-19* (April 17, 2020), Ibero-American Institute for Law and Finance, Working Paper 2/2020, s. 8.

b) Genel Uyarı ve İstisna Değerlendirmesi

KVK Kurumu'nun ikinci duyurusu ise ilkinden kısa bir süre sonra 27.03.2020 yapılmıştır. Bu kadar kısa süre içinde iki ayrı görüş açıklaması ve bunların farklı içeriğe sahip yorumlar barındırması Kurum'un eleştirilmesine yol açar mahiyettedir. Bu ikinci görüş veya kamuoyu duyurusunda Kurum; COVID-19 mücadelesinde kişisel verilerin işlenmesinin kaçınılmaz olduğunu ifade ederek, sağlık verilerinin işlenmesinde KVKK'ya riayet edilmesinin gerektiğini haklı olarak vurgulama gereği duymuştur. Kurum, ayrıca, bu süreçte veri güvenliği için idari-teknik tedbirlerin alınması gerektiğini de işaret etmiş, genel ilkelere uyumun göz ardı edilmemesi gibi genel bir hatırlatma yapmıştır. Diğer yandan, Kurum'un bu ikinci değerlendirilmesinde ayrıca, KVKK m. 28/1(ç) bendi uyarınca mevcut durumun kamu güvenliği ve kamu düzenini tehdit ettiği gerekçesiyle kişisel verilerin Sağlık Bakanlığı ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından işlenebileceği; sağlık kurumlarının bu çerçevede kişilere telefon, mesaj, e-posta yoluyla iletişim kurabileceği; işverenlerin virüs taşıyan personel tespiti halinde kişinin kimlik bilgilerini açıklamadan diğer çalışanları bilgilendirebileceği; işverenin çalışanlardan seyahat geçmişi ve ateş bilgisi isteyebileceği, 8. maddeye dayanarak işverenin virüs taşıyanlarla ilgili verileri ilgili makamlarla paylaşabileceği şeklinde görüş açıklanmıştır⁹².

Kurum'un bu açıklamasında hangi kişisel verilerin işveren tarafından ne suretle işlenebileceğine dair bir ayrıntıya yer verilmemesinin yanı sıra, bu verilerin ilgili makamlarla paylaşılabilmesi şeklindeki görüşün de açık ve şeffaf olmadığı, bu yönüyle KVKK'nın Kurum aracılığıyla dolaylı şekilde uygulama alanına daraltıcı ve hatalı bir etkiye sahip olduğunu düşünmekteyiz. Burada en dikkat çeken nokta ise KVKK m. 28/(ç) bendindeki istisnanın, genel sağlık gibi bir istisnayı doğrudan veya dolaylı şekilde içermemesine karşın aksi yöndeki Kurum yorumunun yasal zemine sahip olmamasıdır. Gerçekten de "genel sağlık" şeklinde m. 28'de düzenlenen tam veya kısmi istisnaların arasında yer alan bir düzenleme bulunmamasına

92 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6721/KAMUOYU-DUYURUSU-Covid-19-ile-Mucadele-Surecinde-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Kapsaminda-Bililmesi-Gerekenler-> (28.05.2020).

karşın idari bir kurum olan Kurum'un yasanın uygulanmasına dair yorumu hukuki bir zemine sahip değildir. Bu maddede muhakak bir istisna aranmaktaysa 28 /1 (ç) yerine m. 28/1 (c) bendinde ifade edilen "Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla, sanat, tarih, edebiyat veya bilimsel amaçlarla ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi" istisnasındaki kamu güvenliği ve sağlık bilimleri çalışmaları çerçevesinde bilimsel amaçlarla işleme istisnasının daha doğru bir dayanak olacağını değerlendirmekteyiz. Sağlık Bakanlığı'nın hem HES hem de FİTAS uygulamalarında KVKK'ya uygun şekilde hareket etmesi ise Kurum ile Bakanlık arasında m. 28/1(ç) istisnasına dair görüş farklılığı bulunduğu izlenimi yaratmıştır. KVKK'da, GDPR'dan farklı olarak kamu yararı kriterinin doğrudan yer almamasından ötürü, m. 28'e dair yapılan yorum bu gayeye yönelmiş görünse de KVKK'nın perspektifinin ötesine geçmektedir⁹³.

Nitekim Kurum'un Koronavirüs salgınının etkisiyle önce VERBİS kayıt süresinin uzatılmasının söz konusu olmadığını açıklayıp⁹⁴, VERBİS'e kayıt için tanınan sürenin tamamlanmasına az bir süre kalana kadar bekleyerek, ardından VERBİS kayıt sürelerini aynı sebeple uzatması⁹⁵ da, salgınla

93 Karşılaştırınız: GDPR (n 3) Art. 6 (1) (e) ve GDPR (n 3) Art. 6 (3): Genel olarak, bilinen bir görevin kamu yararına kamuda yerine getirilmesi, madde 20 (3) ve 21 (6) kapsamındaki gibi diğer istisnalara da izin verebilir. Bu nedenle, kamu yararı yasal dayanağı, uygulama koşullarına bağlı olarak diğer yasal dayanaklardan daha fazla esneklik sağlayabilir. Araştırmacıların, kamu yararına dayanmadığı hallerde dahi, meşru menfaat, işlemeye olan ilginin veri sahibinin mahremiyet menfaatlerinden daha ağır basması ve işlemin adalet ve şeffaflığının gösterilmesi için bir dengeleme yapılması koşuluyla, GDPR (n 3) Art. 6 (1) (f) çerçevesinde yine de bir seçenek olabilir.

94 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6706/KAMUOYU-DUYURUSU-COVID-19-> (erişim tarihi: 22.04.2020) ve ayrıca bkz. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6705/Kamuoyu-Duyurusu> (erişim tarihi: 25.06.2020)

95 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6750/VERBIS-E-KAYIT-SURELERININ-UZATILMASI-HAKKINDA-DUYURU> (erişim tarihi: 28.06.2020); Kurum bu uzatma kararında; "tüm Dünya'da olduğu gibi ülkemizde de etkisini gösteren Covid-19 virüs salgını nedeniyle bazı işyerlerinin fiziksel olarak kapalı olduğu veya uzaktan/dönüşümlü çalışma modeli uygulandığı, bu nedenle veri sorumlularınca kişisel veri işleme envanteri hazırlama çalışmalarının yapılamadığı ve Veri Sorumluları Siciline (Sicil) kayıt yükümlülüğünün süresinde yerine getirilemediği gerekçeyle Sicile kayıt sürelerinin uzatılmasına ilişkin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ile muhtelif sektör temsilcileri tarafından Kuruma intikal ettirilen taleplerin

mücadele sürecinde çelişki ve belirsizlik yaratması, Kurum'a olan güveni sarsmış, KVKK'nın uygulanmasında öngörülebilirlik, açıklık ve şeffaflık beklentilerine dair soru işaretlerine yol açmıştır⁹⁶.

c- Uzaktan Eğitim Platformları

KVK Kurumu, Koronavirüs salgınıyla mücadelede uygulanan teknolojik tedbirleri daha fazla ele aldığı 07.04.2020 tarihli görüşünde⁹⁷ ise bu defa önceliği uzaktan eğitim platformlarına vermiştir. Kuruma göre, uzaktan eğitim platformlarında, öğrencilerin ad ve soyadları gibi kişisel verileri ile ses ve görüntü gibi biyometrik veri kapsamında değerlendirilebilecek bazı özel nitelikli kişisel verilerinin işlendiği; KVKK m. 5 ile kişisel veri işleme şartları, m. 6 ile biyometrik verilerin dâhil olduğu özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarının belirlendiği; kişisel verilerin bu iki maddeye uygun işlenmesinin gerektiği; uzaktan eğitim yazılımlarının bir çoğunda bulut üzerinde ve yurt dışındaki sunucuların kullanıldığını; bu durumda yurtdışına veri aktarımının söz konusu olacağını, KVKK m. 9'da belirtilen şartlara uygun olmayan aktarımların Kanun'un ihlali anlamına gelebileceği ifade edilmiştir.

---

değerlendirilmesi neticesinde Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23/06/2020 tarihli ve 2020/482 sayılı Kararı ile; yıllık çalışan sayısı 50'den çok veya yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den çok olan gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları ile yurtdışında yerleşik gerçek ve tüzel kişi veri sorumlularının Sicile kayıt yükümlülüğünü yerine getirmeleri için belirlenen sürenin 30.09.2020 tarihine, yıllık çalışan sayısı 50'den az ve yıllık mali bilançosu 25 milyon TL'den az olup ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olan gerçek ve tüzel kişi veri sorumlularının Sicile kayıt yükümlülüğünü yerine getirmeleri için belirlenen sürenin 31.03.2021 tarihine, kamu kurum ve kuruluşu veri sorumlularının Sicile kayıt yükümlülüğünü yerine getirmeleri için belirlenen sürenin 31.03.2021 tarihine, kadar uzatılmasına" karar vermiştir. Ancak konuya dair ilk kararında sürenin uzatılmayacağını açıklayan kurum süre uzatımı için oldukça geç sayılabilecek bir tarihe kadar bekleyerek ilgili veri sorumluları nezdinde endişe ve belirsizlik oluşmasına yol açmıştır.

96 Kurum'un 27.03.2020 tarihli görüşünde bir yandan m. 28 kapsamında hatalı bir istisna yorumu yapması, diğer yandan ise KVKK uygulamasındaki temel ilkelere uyulmasının gerektiğini ifade etmesi ise bir diğer çelişki noktasıdır.

97 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6723/Uzaktan-Egitim-Platformlari-Hakinda-Kamuoyu-Duyurusu> (erişim tarihi: 10.04.2020)

Kurum'un diğer tüm teknolojik tedbirleri bir yana bırakarak sadece uzaktan eğitim teknolojilerine dair değerlendirme yapmasının sebebi tam olarak anlaşılammaktadır. Beklenen, tüm teknolojik tedbirlere dair kapsayıcı bir görüş ve uygulama oluşturulmasıdır. Burada dikkat çeken nokta ise bulut üzerinde olan sunucuların yurt dışında olarak değerlendirilmesi şeklinde genellemenin hatalı olduğudur⁹⁸. Kurum, bu platformlar için Kurul tarafından hazırlanan "Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (İdari ve Teknik Tedbirler) ile Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 31/01/2018 tarihli ve 2018/10 sayılı "Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler"⁹⁹ kararını göz önünde bulundurularak değerlendirilmesinin gerektiğini hatırlatmışsa da yurt dışına veri aktarımına dair güvenli ülke listesini uzun zamandan bu yana yayınlamamış olması¹⁰⁰ ve çok uluslu şirketlerin arasında veri aktarımına dair Bağlayıcı Şirket Kurallarının¹⁰¹ uzun zamandan sonra uygulanmaya başlan-

98 Ebru Armağan Bozkurt Yüksel, Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2016, s. 98 ve 127.

99 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10> (erişim tarihi: 20.05.2020)

100 Avrupa Birliğinde ise AVKK, GDPR kapsamındaki mevcut hükümlerin bu tür transferleri yönetmek için yeterli olduğunu ileri sürmektedir. Buna karşın Pandemi bağlamının dışında uluslararası araştırma veri paylaşımının hala geliştirilmesinin beklediği düşünüldüğünde, bu noktada net bir yolun bulunmaması ciddi bir endişe kaynağıdır; EDPB COVID Research Guidelines (n 14) s 58 (Dayanak gösterilen Article 168 of the Treaty on the Functioning of the European Union and GDPR Recitals 46 and 112).

101 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6728/YURT-DISINA-KISISEL-VERI-AKTARIMINDA-BAGLAYICI-SIRKET-KURALLARI-HAKKINDA-DUYURU> (erişim tarihi: 15.05.2020);

Salgınla mücadelede kişisel verilerin özellikle sağlık kuruluşları arasında yurt dışına aktararak paylaşılması işbirliği içinde etkili bir mücadele çalışmasının yürütülmesi bakımından oldukça önemlidir. Buna mukabil KVKK uygulamasında yurt dışına veri aktarımı yasal olarak düzenlenmesine karşın pratikte yurt dışına veri aktarımından güvenli ülkelerin Kurum tarafından uzun zamandan beri belirlenmemiş olmasından ötürü henüz mümkün olmamıştır. KVK Kurumu, 10.04.2020 tarihinde yaptığı açıklamasında; tartışmalı ve belirsiz bir halde olan kişisel verilerin yurt dışına aktarımı konusuna dair, KVKK m. 9/2 hükmü çerçevesinde yurt dışına kişisel veri aktarımı için kullanılmak üzere alternatif bir seçenek olarak Bağlayıcı Şirket Kurallarını belirlemiş ve düzenlemiştir. KVK açıklamasında KVKK m. 9/2 kapsamında alınan taahhütnamelerin genelde iki taraflı veri aktarımları için pratik olduğu ve fakat global şirket toplulukları arasındaki kişisel veri transferleri bakımından yetersiz kalabildiği ifade edilmiş, global şirketlerin kendi aralarındaki kişisel veri aktarımları için alternatif bir yöntem olarak Bağlayıcı Şirket Kuralları işaret edilmiştir. KVK Kurumunun ikili taahhütnamelere dair aradığı asgari unsurların sağlanmasının güçlüğü bir yana Kurum'a

masına karşın, somut olarak uygulandığı hiçbir örneğin bulunmamasını ise maalesef değerlendirmekten yahut bu konularda somut bir adım atmaktan kaçınmayı sürdürmüştür. Oysa gerçek anlamda küresel bir salgın karşısında, araştırmacıların uluslararası alanda iş birliği yapmalarına ve verileri hızla paylaşmalarına açık bir ihtiyaç vardır¹⁰². Koronavirüs ile mücadelede kullanılan teknolojik tedbirlerin çokluğu dikkate alınarak, aydınlatma ve rıza prosedür ve uygulamalarının, hastanede yatan ve yoğun bakımdaki hastalar için teşhis, tedavi ve tedavi sonrası süreçlerde e-rıza veya tekrar eden – takip eden işlemler için ayrı ayrı çok sayıda rıza alınması gereken durumlarda çoklu aydınlatma ve rıza alınması işlemlerine özel yorum ve çözümlere ihtiyaç duyulurken, bunların yerine KVKK m. 28/(ç) bendini, içermediği bir istisnayı yorum yoluyla genişletmek isabetli olmamıştır.

Salgınla mücadelede uluslararası işbirliği ve veri paylaşımının önemi her geçen gün açığa çıkmakta ve bu konuda pek çok ülke uluslararası veri havuzu oluşturulmasına dair teklifler yaparken¹⁰³, ülkemizde mevcut KVKK kapsamında yurt dışına veri aktarımına olanak tanıyan hükümleri, en azından uluslararası sağlık kuruluşları bakımından dahi işler hale getirilmemiş yahut henüz KVKK'daki yurt dışına veri aktarımı düzenlemesinin¹⁰⁴

---

bu konuda yapılan başvuruların henüz sonuçsuz olduğu dikkate alındığında, çok uluslu şirketler topluluğu vasfındaki yapıların kendi aralarındaki sözleşme ve prosedürlerin bazen çerçeve bazen de komplike metinlere dayandığı görülmektedir. Bu yönüyle ikili taahhütname bu yapıların yurt dışına veri aktarımına uyumsuzdur. Bağlayıcı Şirket Kuralları ile, yeterli korumanın bulunmadığı ülkelerde faaliyet gösteren çok uluslu grup şirketleri için kişisel verilerin yurt dışına aktarımında kullanılan ve yeterli bir korumanın yazılı olarak taahhüt edilmesini sağlayan veri koruma kurallarının hazırlanması ve Kurul'un onayına sunulması mümkün hale gelmiştir. Yurt dışına veri aktarımında verilecek herhangi bir yeterli koruma ülkesi kararının ilgili ülkenin saldırgan veri toplama eylemlerinde bulunması halinde her zaman askıya alınabileceği, iptal edilebileceği de unutulmamalıdır; Wojciech Wiewiórowski, The European Data Protection Supervisor, Entitled EU Digital Solidarity: A Call for a Pan-European Approach Against the Pandemic, 6 April 2020, https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/2020-04-06_eu_digital_solidarity_covid19_en.pdf (erişim: 25.06.2020).

102 Becker & Thorogood & Ordish & Beauvais, s. 7.

103 Federico Lo Bianco, Comparative Patent Compulsory Licensing Under COVID-19 (April 19, 2020), s. 4 (<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3580407> erişim tarihi: 19.06.2020)

104 Karşılaştırınız GDPR (n 3) Article 45.

uygulaması yokken, işlerliği zorlaştırılmış Bağlayıcı Şirket Kurallarıyla veri aktarımı ve salgınla mücadelede küresel işbirliğine katkı noktasında çaba sarf edilmemiş olması, önemli bir diğer eksiklik olarak tespit edilmiştir¹⁰⁵.

d- Konum Verisi ve Seyahat İzi

KVK Kurumu 07.04.2020 tarihinde, uzaktan eğitim platformlarına yoğunlaşan bir önceki görüşünden iki gün sonra, salgının ilk ayını doldurmasını takiben bu defa 09.04.2020 tarihinde salgınla mücadelede kullanılan konum verisi¹⁰⁶ ve kişilerin hareketliliklerine dair verilerin işlenmesi hakkında yeni bir görüş açıklaması yapmıştır¹⁰⁷. KVK Kurumu salgınla mücadelede konum ve hareketlilik verilerinin taşıyıcı ve temas tespiti, yayılma haritası oluşturulması, tedavi ve karantina kontrolü, sokağa çıkma yasağı kontrolü, kalabalık tespiti için lokasyon verilerinin işlenmesi suretiyle işlendiğini işaret ederek salgınla mücadele için bu yollara başvurulmasının mümkün olduğunu belirtmiştir. Kurum, böyle durumlarda da kişisel verilerin gözetilmesinin gerektiğini, konum verisinin kişisel veri olduğunu ifade etmişse de devamında bu verilerin KVKK m. 28/1 (ç) bendi kapsamında milli savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzeni veya ekonomik güvenliği sağlamakla görevli olanların önleyici, koruyucu, istihbari faaliyetleri kapsamında işlenmesi halinde KVKK'nın uygulanmayacağını

105 AB için bir örnek olarak bkz. Maximilian Schrems v Data Protection Commissioner (Case C-362/14), [https://www.europeansources.info/record/judgment-in-case-c-362-14-maximilian-schrems-v-data-protection-commissioner/#:~:text=Case%20C%2D362%2F14%20%7C%20Maximilian%20Schrems%20v%20Data%20Protection%20Commissioner,-Author%20\(Corporate\)&text=Summary%3A,United%20States%20to%20be%20invalid](https://www.europeansources.info/record/judgment-in-case-c-362-14-maximilian-schrems-v-data-protection-commissioner/#:~:text=Case%20C%2D362%2F14%20%7C%20Maximilian%20Schrems%20v%20Data%20Protection%20Commissioner,-Author%20(Corporate)&text=Summary%3A,United%20States%20to%20be%20invalid.). (erişim tarihi: 18.05.2020)

106 Konum verisi, Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelikte "Kamuya açık elektronik haberleşme hizmeti kullanıcısına ait bir cihazın coğrafi konumunu belirleyen ve elektronik haberleşme şebekesinde veya elektronik haberleşme hizmeti aracılığıyla işlenen belirli veri" olarak tanımlanmakta olup, gerçek kişileri belirlenebilir kılan konum verisinin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında kişisel veri olduğu açıktır.

107 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6726/COVID-19-ILE-MUCADELEDE-KONUM-VERISININ-ISLENMESI-VE-KISILERIN-HAREKETLILIKLERININ-IZLENMESI-HAKKINDA-BILINMESI-GEREKENLER-2-> (erişim tarihi: 11.04.2020).

işaret ederek, bu bende göre hastalık teşhisi konulmuş kişilerin takibinde, genel nüfusun konum verilerinin işlenmesiyle kalabalık alan tespitine dair yetkili kurumların veri işleme faaliyetlerinin m. 28/1(ç) kapsamında Kanun'un uygulama alanının dışında olduğuna; konum verilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi riskli olduğundan güvenliğinin sağlanmasına ve sebep ortadan kalkınca silinmesinin unutulmamasına dair bir değerlendirme yapmıştır¹⁰⁸. Maalesef, KVK Kurumu'nun bu görüşü de daha evvelki görüşünde olduğu gibi, KVKK m. 28/1(ç)'de olmayan bir istisna halini, yani genel sağlık istisnasını hatalı bir şekilde yorum yoluyla maddeye dahil etmesi niteliğindedir. Öte yandan, bu görüşte ifade edilen, m. 28/1(ç) kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşlarının hangileri olduğu da belirsizdir. Kurum'un yoruma ve açıklamaya muhtaç bir diğer değerlendirmesi ise hem m. 28/1(ç) kapsamında tam istisna değerlendirmesi yapılması hem de aynı görüşün devamında bu madde kapsamında KVKK'ya tabi olmadan veri işlemeye yetkili olduğu beyan edilen kamu kurum ve kuruluşlarının; kişilerin konum verilerinin sağlık durumlarıyla ilişkilendirilmek suretiyle işlenmesi sürecinde söz konusu verilerin üçüncü kişilerce ele geçirilmesi halinde ilgili kişiler bakımından ciddi zararlar ortaya çıkabileceğini dikkate alarak, ilgili kurum ve kuruluşların kişisel verilerin güvenliğini sağlamaya yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almalarının ve bu verilerin işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması halinde söz konusu kişisel verilerin silmelerinin veya yok etmelerinin beklendiğinin yani KVKK'ya uygun şekilde hareket etmelerinin gerekli olduğunun ifade edilmesidir. Salgınla mücadelede işlenen veriler, genel olarak sağlık verisi olup özel bir kategori veri grubudur. Bu tür verilerin varsayımsal şekilde işlenmesi KVKK ve GDPR tarafından kabul edilmemektedir. Bu nedenle özellikle sağlık ve araştırma kurumlarının sadece yasal bir temele değil, aynı zamanda sağlık ve genetik verileri işlemek için ek bir meşrulaştırmaya ihtiyaçları vardır¹⁰⁹. Tabi ki açık rıza meşruiyet için ilk akla gelen çözümdür ancak açık rızanın sağlık verileri ile genetik verilerin özellikle sınır ötesi işbirliklerine de gereksinim

108 <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6726/COVID-19-ILE-MUCADELEDE-KONUM-VERISININ-ISLENMESI-VE-KISILERIN-HAREKETLILIKLERININ-IZLENMESI-HAKKINDA-BILINMESI-GEREKENLER-2-> (erişim tarihi: 15.05.2020).

109 Watts, s. 4-6.

duyulan salgın gibi hallerde uygulanan teknolojik araç ve tedbirler bazında yeterli bir çözüm olmadığı dikkate alındığında, KVKK m. 28/1 (ç) hükmünü yorum yoluyla hatalı ve ölçüsüz bir şekilde genişletmek yerine GDPR m. Madde 9 (2) (j) hükmüne tekabül eden KVKK m. 28/1 (c) bendini, hem tam hem de kısmi istisna uygulaması bakımından somutlaştırmanın daha isabetli olacağı sonucuna ulaşılmaktadır¹¹⁰. Bilimsel amaçlı veri işleme faaliyetlerinde salgınla mücadele eden araştırma kuruluşlarının veri etki değerlendirmesi yapması, veri minimizasyonuna uyması, doğruluk ve depolama sınırlandırmasını gözetmesi özel olarak düzenlenmeli ve belirtilmelidir. Bilimsel araştırma kuruluşları bu sebeple, hassas sağlık ve genetik verilerinin işlenmesi için daha sıkı güvenlik önlemleri almak durumundadır. Bazı ülkeler¹¹¹ mevzuatlarında, bilimsel araştırma için kişisel verilerin işlenmesi ve araştırma kurumlarının bilmesi gereken sağlık veya genetik verilerin işlenmesi sırasında teknik önlemleri de kapsayan güvenlik önlemleri için özel hükümler koymuşlardır. İstenen önlemler ülkeler arasında farklılık gösterse de KVKK m. 28 özelinde bilimsel amaçlı veri işleme istisnasını tam ve sağlıklı bir şekilde hayata geçirilmesi, bu yöntemin takip edilmesinden geçmektedir.

---

110 Ludmila Georgieva and Christopher Kuner, Article 9. Processing of Special Categories of Data, Kuner C, Bygrave L, Docksey C, eds. The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary. New York, Oxford: Oxford University Press; 2020, s. 381; Becker & Thorogood & Ordish & Beauvais, s. 6-10.

111 Luksemburg örneği; Loi du 1er août 2018, Art. 65. <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2018/08/01/a686/jo> (erişim tarihi: 24.05.2020); İrlanda için; Data Protection Act 2018 (Section 36(2)) (Health Research) Regulations 2018 (SI 314/2018). <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2018/si/314/made/en/pdf> (erişim: 24.05.2020).

SONUÇ

Küresel anlamda, salgınla mücadele halen devam etmektedir. Salgınla mücadelede yerel ve uluslararası bazda çeşitli teknolojik araç ve uygulamalara başvurulmaktadır. Bunların bir kısmı uzun bir süre kalıcılık arz edebilecek niteliktedir. Teknolojiden yararlanılarak salgınla mücadele edilmesi son derece doğaldır. Bunların arasında özellikle, yapay zeka, nesnelerin interneti, lokasyon verilerinden oluşturulan akıllı harita veya iletişimi, vaka temas takip programları, blokzincir teknolojisi, drone, robot devriyeler, mobil uygulamalar ön plana çıkmaktadır. Tüm bu teknolojik tedbirler, işledikleri verilerle sonuç vermekte, etki sağlamaktadır. Söz konusu veriler ise incelememizde ele alındığı üzere hukuken kişisel veri vasfında kabul edilmiş ve koruma altına alınmış verilerdir. İster genel isterse özel nitelikteki verilerin işlenmesi söz konusu olsun, salgın sırasında kişisel verilerin korunmasına dair hukuk kuralları istisnalar dışında askıya alınmış değildir. Bu sebeple, salgınla mücadelede kullanılan teknolojik araç ve uygulamaların veri işleme faaliyetlerinde kişisel verilerin korunmasına dair yasal düzenlemeleri gözeterek değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Kişisel verilerin korunmasına dair düzenlemeler incelendiğinde küresel bir salgınla mücadele halinin öngörülmediği, doğrudan bir düzenlemeye konu edilmediği görülmektedir. GDPR'da yer alan kamu yararı kriteri de KVKK'da yer alan kamu güvenliği, millî savunma, milli güvenlik, kamu güvenliği, kamu düzenini, ekonomik güvenlik istisnaları da, doğrudan bu kamu sağlığı veya salgın mücbir sebebini dikkate alan, kapsayan düzenlemeler değildir. Hem GDPR bakımından hem de KVKK bakımından objektif esaslara dayanan bir şekilde küresel salgın durumunda veri işleme konusunu düzenleyen ayrıntılı hükümlere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle, KVK Kurumu'nun yaptığı gibi, mevcut hükümlerdeki istisnaların yorum yoluyla kamu sağlığı veya genel sağlık istisnasını da kapsar şekilde yorumlanması tereddüt yaratmakta, görüşümüze göre hatalı bir yoruma yol açmaktadır. Buna kıyasla, sağlık kurum ve kuruluşlarının bilimsel amaçlarla veri toplama istisnasının daha uygun bir dayanak olabileceği gözlemlense de, bu dahi küresel bir salgınla küresel mücadele edilmesinin önündeki en büyük engellerden biri olan yurt dışına veri aktarımına dair engelleri ve sorunları aşmaya yeterli değildir. Özellikle sağlık araştırma kuruluşlarının arasındaki veri aktarımının bu

gibi salgınlar için özel bir usule bağlanmasında fayda olduğu muhakkaktır. Tüm bunların yapılması, salgının ortaya çıkardığı yeni teknolojik tedbirlerin kendine özgü veri işleme ve aktarma şart ve uygulamalarının analiz edilmesi ve incelenen teknolojik tedbir ve uygulamalara özel çözümlerin üretilmesi ile mümkün olacaktır. Tüm teknolojik uygulamalarla gerçekleştirilen veri işleme faaliyetlerinde ise temel veri koruma prensiplerinden mümkün olduğunca uzaklaşmadan, örneğin verilerin şeffaf kullanımı, mahremiyetin korunması, gönüllülük esası korunarak, ilgili kişinin aydınlatılması gözetilerek hareket edilmesi yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

Adam J. Sulkowski, COVID-19 – What’s Next, Future of Work, Business, and Law: Automation, Transparency, Blockchain, Education, and Inspiration (April 19, 2020).

Alberto Alemanno, The European Response to COVID19: From Regulatory Emulation to Regulatory Coordination? (April 28, 2020). European Journal of Risk Regulation, Issue 2/2020; HEC Paris Research Paper No. Law-2020-1372, s. 5, <https://ssrn.com/abstract=3587709> (erişim tarihi: 11.05.2020).

Alessandra Pierucci & Jean-Philippe Walter, Joint Statement on the Right to Data Protection in the Context of the COVID-19 Pandemic, <https://www.coe.int/en/web/data-protection/statement-by-alessandra-pierucci-and-jean-philippe-walter> (erişim tarihi: 15.04.2020).

Aida Ponce, COVID-19 Contact-Tracing Apps: How to Prevent Privacy from Becoming the Next Victim (May 5, 2020). ETUI Research Paper - Policy Brief 5/2020. (<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3593405>, erişim tarihi: 26.05.2020).

Annie Thomas, Download This MIT App to Join Efforts to Trace the Coronavirus Route Map in Your Area, Deccan Chronicle, 23.04.2020.

Aurelio Gurrea-Martínez, Insolvency Law in Times of COVID-19 (April 17, 2020). Ibero-American Institute for Law and Finance, Working Paper 2/2020.

An Australian Woman Breached Coronavirus Quarantine in Beijing to Go for a Jog - And Lost Her Job, <https://edition.cnn.com/2020/03/20/asia/beijing-coronavirus-woman-fired-intl-hnk/index.html> (erişim tarihi: 22.06.2020).

Arden Pabuççıyan, Ses Analizi ile Corona Virüs Testi: COVID Voice Detector, <https://webrazzi.com/2020/04/01/ses-analizi-ile-corona-virus-testi-covid-voice-detector/> (erişim tarihi: 05.05.2020).

Arden Rowell, COVID-19 and Environmental Law (April 22, 2020). University of Illinois College of Law Legal Studies Research Paper No. 20-19, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3582879> (erişim tarihi: 05.06.2020).

Carrie DeCell, Can Governments Track the Pandemic and Still Protect Privacy? <https://www.justsecurity.org/69549/can-governments-track-the-pandemic-and-still-protect-privacy/> (erişim tarihi: 08.04.2020).

Carrie DeCell, Can Governments Track the Pandemic and Still Protect Privacy? <https://www.justsecurity.org/69549/can-governments-track-the-pandemic-and-still-protect-privacy/> (erişim tarihi: 08.04.2020).

Data Protection Act 2018 (Section 36(2)) (Health Research) Regulations 2018 (SI 314/2018) <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2018/si/314/made/en/pdf>

KAYNAKÇA

(erişim tarihi: 24.05.2020).

Dara Hallinan, Broad Consent under the GDPR: An Optimistic Perspective on a Bright Future. *Life Sciences, Society and Policy* 16, no. 1 (January 6, 2020): 1. <https://doi.org/10.1186/s40504-019-0096-3>. (erişim tarihi: 17.05.2020).

David Watts, COVIDSafe, Australia's Digital Contact Tracing App: The Legal Issues (May 2, 2020), <https://ssrn.com/abstract=3591622> (erişim tarihi: 25.05.2020).

Dean R. Knight, COVID 19 and States of Emergency: Lockdown Bubbles through Layers of Law, Discretion and Nudges – New Zealand (April 7, 2020), *Verfassungsblog*, 2020. <https://ssrn.com/abstract=3566873> (erişim tarihi: 22.05.2020).

Ebru Armağan Bozkurt Yüksel, *Bulut Bilişimde Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara 2016.

Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara 2019.

European Commission, Governmental Measure Data Base, <https://webcritech.jrc.ec.europa.eu/covidSt> (erişim tarihi: 20.05.2020).

European Data Protection Board Statement on the Processing of Personal Data in the Context of the COVID-19 Outbreak, https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf (erişim 25.03.2020).

European Data Protection Supervisor, Preliminary Opinion on Data Protection and Scientific Research, https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/opinions/preliminary-opinion-data-protectionand-scientific_en (erişim tarihi: 15.05.2020).

Federico Lo Bianco, Comparative Patent Compulsory Licensing Under COVID-19 (April 19, 2020), (<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3580407> (erişim tarihi: 19.06.2020)).

Francisco Costa-Cabral, Future-Mapping the Three Dimensions of EU Competition Law: Modernisation Now and After COVID-19 (April 21, 2020). TILEC Discussion Paper No. DP 2020-011, s. 15, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3581535> (erişim: 18.06.2020).

Haim Ravia/Dotan Hammer/Adi Shoval, Hungary Suspends Data Subjects' Rights under the GDPR Due to the Coronavirus Pandemic, <https://www.pearl-cohen.com/hungary-suspends-data-subjects-rights-under-the-gdpr-due-to-the-coronavirus-pandemic/> (erişim tarihi: 22.05.2020).

Hatice Tuba Tosun, Kovid-19 Takibine Mahremiyet Engeli, <https://www.gelecek.org.tr/post/kovid-19-takibine-mahremiyet-engeli> (erişim tarihi: 20.06.2020).

KAYNAKÇA

Heath Kelly, The Classical Definition of a Pandemic is Not Elusive, Bulletin of the World Health Organization 2011; 89:540-541, 10.2471/BLT.11.088815 (erişim tarihi: 13.05.2020).

Information Commissioner's Office (ICO) [UK], Guide to the General Data Protection Regulation, Lawful Basis for Processing, 24 April 2020.

Jack Ma Foundation and Alibaba Foundation Host 11th Global MediXchange for Combating COVID-19 (GMCC) Webinar in Africa in Collaboration with the United Nations.

James J James, COVID-19: From Epidemic to Pandemic, <https://doi.org/10.1017/dmp.2020.84> (erişim tarihi: 12.05.2020).

Jie (Jeanne) Huang, COVID-19 and Applicable Law to Transnational Personal Data: Trends and Dynamics (April 6, 2020). Sydney Law School Research Paper No. 20/23, (<https://ssrn.com/abstract=3570178> erişim tarihi: 26.05.2020).

Jilan Liu, Deployment of Health IT in China's Fight Against the COVID-19 Pandemic, <https://www.itnonline.com/article/deployment-health-it-china%E2%80%99s-fight-against-covid-19-pandemic> (erişim tarihi: 22.06.2020).

Join the AI-ROBOTICS vs COVID-19 initiative of the European AI Alliance, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/join-ai-robotics-vs-covid-19-initiative-european-ai-alliance> (erişim tarihi: 22.06.2020).

Jonathan G. Odom, COVID-19 and the Law: A Compilation of Legal Resources (April 27, 2020), <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3588225> (erişim tarihi: 05.05.2020).

Joseph Bullock /Alexandra Luccioni/ Katherine Hoffmann Pham/Cynthia Sin Nga Lam/Miguel Luengo-Oroz/Mapping the Landscape of Artificial Intelligence Applications Against COVID-19, <https://arxiv.org/pdf/2003.11336.pdf> (erişim tarihi: 25.06.2020).

Knight, Dean R., COVID 19 and States of Emergency: Lockdown Bubbles through Layers of Law, Discretion and Nudges – New Zealand (April 7, 2020). Verfassungsblog, 2020.

KVK Kurumu Açık Rıza, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/66b2e9c4-223a-4230-b745-568f096fd7de.pdf> (erişim: 15.05.2020).

KVK Kurumu Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d0fbca08-30af-41fe-a7c9-65663b9c5231.pdf> (erişim: 17.06.2020).

KAYNAKÇA

KVK Kurumu, Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi Şartları, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/fae2e7c8-f24f-457f-a71d-2d5ed599cf15.pdf> (erişim tarihi: 17.05.2020).

KVKK Genel Gerekçesi, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf> (erişim tarihi: 22.05.2020).

KVK Kurumu Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ead8e671-e01e-4ca7-a6a3-bc3c6f79f7c7.pdf> (erişim tarihi: 22.05.2020).

KVK Kurumu Kişisel Verilerin Korunmasına Duyulan İhtiyaç, KVK Kurumu, Kamuoyu Duyurusu, Covid-19 ile Mücadele Sürecinde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Bilinmesi Gerekenler,

<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8e39e0a1-6ec4-4179-a5d3-bbd8e78dce31.pdf> (erişim tarihi: 24.04.2020).

Loi du 1er août 2018, Art. 65. <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2018/08/01/a686/jo> (erişim tarihi: 24.05.2020).

Ludmila Georgieva and Christopher Kuner, Article 9. Processing of Special Categories of Data, Kuner C, Bygrave L, Docksey C, eds. The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary, New York, Oxford: Oxford University Press; 2020.

Mason Marks, Emergent Medical Data: Health Information Inferred by Artificial Intelligence (March 14, 2020). U.C. Irvine Law Review (2021, Forthcoming), <https://ssrn.com/abstract=3554118> (erişim tarihi: 22.05.2020).

Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner (Case C-362/14), [https://www.europeansources.info/record/judgment-in-case-c-362-14-maximillian-schrems-v-data-protection-commissioner/#:~:text=Case%20C%2D362%2F14%20%7C%20Maximillian%20Schrems%20v%20Data%20Protection%20Commissioner,-Author%20\(Corporate\)&text=Summary%3A,United%20States%20to%20be%20invalid.](https://www.europeansources.info/record/judgment-in-case-c-362-14-maximillian-schrems-v-data-protection-commissioner/#:~:text=Case%20C%2D362%2F14%20%7C%20Maximillian%20Schrems%20v%20Data%20Protection%20Commissioner,-Author%20(Corporate)&text=Summary%3A,United%20States%20to%20be%20invalid.) (erişim tarihi: 18.05.2020).

Mireille Paquet & Robert Schertzer, COVID-19 as a Complex Intergovernmental Problem, Canadian Journal of Political Science (2020), 1–5 <https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-political-science-revue-canadienne-de-science-politique/article/covid19-as-a-complex-intergovernmental-problem/8F1CB8217949E5BCE0DC075A6B5DEAC3> (erişim tarihi: 18.05.2020).

Murat Volkan Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, İstanbul 2019.

Nitya Singhal & A. S. Prakash, Fight Against COVID-19: Major IT Trends (May 15, 2020) doi.org/10.2139/ssrn.3601504 (erişim tarihi: 14.05.2020).

KAYNAKÇA

Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler ile İlgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 31/01/2018 Tarihli ve 2018/10 Sayılı Kararı (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180307-7.pdf> erişim tarihi: 15.05.2020).

Patrick Howell O'Neill, India is Forcing People to Use its Covid App, Unlike Any Other Democracy, https://www.technologyreview.com/2020/05/07/1001360/india-aarogya-setu-covid-app-mandatory/amp/?__twitter_impression=true (erişim tarihi: 22.05.2020).

Paul Mozur/Raymond Zhong/Aaron Krolik, In Coronavirus Fight, China Gives Citizens a Color Code, With Red Flags, <https://www.nytimes.com/2020/03/01/business/china-coronavirus-surveillance.html> (erişim tarihi: 22.04.2020).

Philippe Mesmer, Endiguer le Coronavirus: Singapour et la Corée du Sud, des exemples à suivre, L'Express, 18 March 2020, https://www.lexpress.fr/actualite/monde/asie/endiguer-lecoronavirus-singapour-et-la-coree-du-sud-des-exemples-asuivre_2121024.html (erişim tarihi: 20.04.2020).

Ping An's COVID-19 Smart Audio Screening System Identified More Than 1,600 Suspected Cases to Date, <https://www.prnewswire.com/news-releases/ping-ans-covid-19-smart-audio-screening-system-identified-more-than-1-600-suspected-cases-to-date-301028742.html> (erişim tarihi: 20.05.2020).

Regina Becker & Adrian Thorogood & Johan Ordish & Michael J.S. Beauvais, COVID-19 Research: Navigating the European General Data Protection Regulation, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3593579> (erişim tarihi: 22.05.2020).

Robert Chesney, COVID-19 Contact Tracing We Can Live With: A Roadmap and Recommendations, <https://www.lawfareblog.com/covid-19-contact-tracing-we-can-live-roadmap-and-recommendations> (erişim tarihi: 16.04.2020).

Sara Jordan, Artificial Intelligence and the COVID-19 Pandemic, <https://fpf.org/2020/05/07/artificial-intelligence-and-the-covid-19-pandemic/> (erişim: 10.05.2020).

Sarah Dai, AI Applications Surge as China Battles to Contain New Coronavirus Epidemic, <https://www.techinasia.com/ai-surge-china-coronavirus> (erişim tarihi: 23.06.2020).

Seth Oranburg, Distance Education in the Time of Coronavirus: Quick and Easy Strategies for Professors (March 13, 2020). Duquesne University School of Law Research Paper No. 2020-02.

Susan Ariel Aaronson & Patrick Leblond, Another Digital Divide: The Rise of Data Realms and its Implications for the WTO, 21 J. Int. Econ. Law 245–272, 245–272 (2018).

KAYNAKÇA

Stewart Baker, The Problem With Google and Apple's COVID-19-Tracking Plan, <https://www.lawfareblog.com/problem-google-and-apples-covid-19-tracking-plan> (erişim tarihi: 22.05.2020).

Thanh Thi Nguyen, Artificial Intelligence in the Battle against Coronavirus (COVID-19): A Survey and Future Research Directions, DOI: 10.13140/RG.2.2.36491.23846 (erişim tarihi: 20.06.2020).

Ulrich Worm/Ana Elisa Bruder, Germany: COVID-19-App Released In Germany, <https://www.mondaq.com/germany/reporting-and-compliance/931666/covid-19-app-released-in-germany> (erişim tarihi: 18.05.2020).

Wellcome Trust, Sharing Research Data and Findings Relevant to the Novel Coronavirus (COVID-19) Outbreak, <https://wellcome.ac.uk/coronavirus-covid-19/open-data> erişim tarihi: 21.05.2020).

Will Douglas Heaven, A New App Would Say if You've Crossed Paths with Someone Who is Infected, MIT Technology Review, <https://www.technologyreview.com/2020/03/17/905257/coronavirus-infection-tests-app-pandemic-location-privacy/> (erişim: 20.04.2020).

Wim Naudé, Artificial Intelligence Against Covid-19: An Early Review, IZA Discussion Paper No. 13110, s. 2-3, <https://ssrn.com/abstract=3568314> (erişim tarihi: 15.06.2020).

Wojciech Wiewiórowski, The European Data Protection Supervisor, Entitled EU Digital Solidarity: A Call for a Pan-European Approach Against the Pandemic, 6 April 2020, https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/2020-04-06_eu_digital_solidarity_covid19_en.pdf (erişim: 25.06.2020).

World Health Organization Emergency Committee, Statement on the Second Meeting of the International Health Regulations (2005) Emergency Committee Regarding the Outbreak of Novel Coronavirus (2019-nCoV). Geneva, WHO; 30 January 2020, [https://www.who.int/news-room/detail/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-\(2005\)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/news-room/detail/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov)) (erişim tarihi: 10.06.2020).

Yeni Nesil Teknolojilerin COVID-19 Mücadelesindeki Önemi - Ülke Örnekleri, Deloitte, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/consulting/yeni-nesil-teknolojilerin-covid-19-mucadelesindeki-onemi.pdf>,

(Kısaca: "Deloitte Rapor") (erişim tarihi: 20.05.2020).

100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Ankara 2018, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7d5b0a2f-e0ea-41e0-bf0b-bc9e43dfb57a.pdf> (erişim tarihi: 20.05.2020).

KAYNAKÇA

6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı, (Kısaca: Amaç-Kapsam Rehberi), <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/205d46d4-39e6-48ae-ad2a-5efa8954d42f.pdf> (erişim tarihi: 11.05.2020).

<https://apps.apple.com/tr/app/hayat-eve-s%C4%B1%C4%9Far/id1505756398?l=tr> (erişim tarihi: 25.05.2020).

<https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/Sunumlar/COVID-19-Epidemiyoloji-Tani-Tedavi.pdf> (erişim tarihi: 16.04.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6721/KAMUOYU-DUYURUSU-Covid-19-ile-Mucadele-Surecinde-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Kapsaminda-Bilinmesi-Gerekenler> (erişim tarihi: 28.03.2020).

<https://www.cnbcafrica.com/africa-press-office/2020/05/27/media-alert-jack-ma-foundation-and-alibaba-foundation-host-11th-global-medixchange-for-combating-covid-19-gmcc-webinar-in-africa-in-collaboration-with-the-united-nations/>

(erişim tarihi: 21.06.2020).

<https://cvd.lti.cmu.edu/> (erişim: 22.05.2020).

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/human-brain-projects-research-capacity-fight-against-covid-19> (erişim tarihi: 13.05.2020).

https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_202003_healthdatascientificresearchcovid19_en.pdf (erişim tarihi: 20.06.2020).

<https://gdpr-info.eu/> (erişim tarihi: 20.05.2020).

<https://gdpr-pl.cdn.ampproject.org/c/s/gdpr.pl/erod-krytykuje-wegierski-dekret/amp> (erişim: 2.05.2020).

https://gmcc.alibabadoctor.com/?locale=en-us&entry=aliyungmcc_re_20200420_& (erişim tarihi: 20.06.2020).

<https://hsys.saglik.gov.tr/mobil/gizlilik> (erişim tarihi: 25.05.2020).

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor> (erişim tarihi: 05.06.2020).

<https://news.un.org/en/story/2020/04/1061622> (erişim tarihi: 12.05.2020).

<https://rombit.be/smart-braceletto-prevent-coronavirus-infections-in-the-workplace/> (erişim tarihi: 20.04.2020).

<https://www.asiablockchainreview.com/china-tackles-covid-19-with-blockchain/> (erişim tarihi: 20.06.2020).

KAYNAKÇA

<https://www.boniglobal.com/tr/solutions/corona-tracer-app/>

(erişim tarihi: 25.05.2020).

<https://www.cnil.fr/en/publication-cnils-opinion-stopcovid-mobile-application-project> (erişim tarihi: 22.06.2020).

<https://www.conseil-etat.fr/actualites/actualites/le-conseil-d-etat-ordonne-a-l-etat-de-cesser-immEDIATEMENT-la-surveillance-par-drone-du-respect-des-regles-sanitaires> (erişim tarihi 30.05.2020).

<https://www.egm.gov.tr/ozelguvenlik/ozel-guvenlik-gorevlilerinin-ates-olcer-cihaz-kullanimi-hk> (erişim tarihi: 22.05.2020).

https://www.francetvinfo.fr/sante/maladie/coronavirus/le-conseil-detat-suspend-lutilisation-des-drones-pour-controler-le-deconfinement-a-paris_3969795.html (erişim tarihi: 30.05.2020).

<https://www.healthxl.com/covid19> (erişim tarihi: 24.06.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10> (erişim tarihi: 20.05.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6705/Kamuoyu-Duyurusu> (erişim tarihi: 25.06.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6706/KAMUOYU-DUYURUSU-COVID-19->
(erişim tarihi: 25.03.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6706/KAMUOYU-DUYURUSU-COVID-19->
(erişim tarihi: 22.04.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6721/KAMUOYU-DUYURUSU-Covid-19-ile-Mucadele-Surecinde-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Kapsaminda-Bilinmesi-Gerekenler-> (erişim tarihi: 28.05.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6723/Uzaktan-Egitim-Platformlari-Hakkinda-Kamuoyu-Duyurusu> (erişim tarihi: 10.04.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6726/COVID-19-ILE-MUCADELEDE-KONUM-VERISININ-ISLENMESI-VE-KISILERIN-HAREKETLILIKLERININ-IZLENMESI-HAKKINDA-BILINMESI-GEREKENLER-2->

(erişim tarihi: 11.04.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6726/COVID-19-ILE-MUCADELEDE-KONUM-VERISININ-ISLENMESI-VE-KISILERIN-HAREKETLILIKLERININ-IZLENMESI-HAKKINDA-BILINMESI-GEREKENLER-2->

KAYNAKÇA

(erişim tarihi: 15.05.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6728/YURT-DISINA-KISISEL-VERI-AKTARIMINDA-BAGLAYICI-SIRKET-KURALLARI-HAKKINDA-DUYURU>
(erişim tarihi: 15.05.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6750/VERBIS-E-KAYIT-SURELERININ-UZATILMASI-HAKKINDA-DUYURU> (erişim tarihi: 28.06.2020).

<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8e39e0a1-6ec4-4179-a5d3-bbd8e78dce31.pdf> (erişim tarihi: 24.04.2020).

<https://www.onadozo.hu/hirek/a-gdpr-tol-eltero-adatvedelmi-szabalyokat-allapitott-meg-a-1792020-korm-rendelet-9759?fbclid=IwAR39CFIK4UrQ5du9M26QQMtq79RaSdsfXQgF6g3XLK9ToxvJ9VxGlE5Tp20> (erişim tarihi: 24.06.2020).

<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>

(erişim tarihi: 22.05.2020).

<https://www.turkishairlines.com/tr-tr/duyurular/coronavirus-salgini/hayat-eve-sigar/> (erişim tarihi: 25.05.2020).

<https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020> (erişim tarihi: 22.05.2020).

<https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline---covid-19>

(erişim tarihi: 15.04.2020).